

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

SEIMO KONTROLIERIAUS INICIATYVA ATLIKTO TYRIMO DĖL VALSTYBĖS INSTITUCIJŲ NEVEIKIMO PAŽYMA

2024 m. kovo 28 d. Nr. 4D-2022/1-876
Vilnius

TYRIMO PAGRINDAS

1. Seimo kontrolierė Erika Leonaitė 2022 m. liepos 21 d. priėmė sprendimą Nr. 4D-2022/1-876 pradėti tyrimą Seimo kontrolieriaus iniciatyva dėl 2021 m. gegužės 3 d. tuometio Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus Augustino Normanto ir tuometės Seimo kontrolierės Mildos Vainiutės pažymoje Nr. 4D-2020/1-1276 „Dėl X skundo prieš Nacionalinę žemės tarnybą prie Žemės ūkio ministerijos, Aplinkos apsaugos departamentą prie Aplinkos ministerijos, Valstybinę teritorijų planavimo ir statybos inspekciją prie Aplinkos ministerijos ir Vilniaus rajono savivaldybės administraciją“ (toliau – 2021 m. gegužės 3 d. Pažyma) pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriai atliko X skundo dėl institucijų pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai sprendžiant klausimus, susijusius su galimai neteisėtu valstybinės žemės užėmimu, naudojimu, aplinkos teršimu statybinėmis atliekomis ir „srutomis“, netinkama statybų valstybine priežiūra, netinkama statinių naudojimo priežiūra, „griuvėsių“ keliamo grėsme šalia gyvenančių žmonių sveikatai, gyvybei bei aplinkai, tyrimą.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. XIV-719 E. Leonaitė buvo paskirta Lietuvos Respublikos Seimo kontroliere valstybės institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti, 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje tuometio Seimo kontrolieriaus valstybinėms institucijoms teiktų rekomendacijų įgyvendinimo tyrimą inicijavo ir atliko Seimo kontrolierė E. Leonaitė.

2. X pranešė, kad nevykdomos Seimo kontrolierių rekomendacijos, teritorijoje toliau vykdoma aplinką teršianti komercinė veikla, o šalia jo namų valdos, <...>, <...> kaime, Vilniaus rajone, esančioje valstybinėje žemėje vykdomos statybos, kurias įrodo 2022 m. rugpjūčio 2 d. pateiktos nuotraukos.

3. X informavo, kad šalia jo namų valdos esančioje valstybinėje žemėje iki šiol vykdoma ūkinė komercinė veikla, valstybinėje žemėje sandėliuojant statybines ir kitokias atliekas, keliant didelį triukšmą naktimis. 2023 m. rugpjūčio 8 d. X pranešė, kad naktį didelę vibraciją sukeliančiu transportu, panašiu į šaldytuvą, buvo vežamas dyzelinas (pateiktoje fonuotraukoje fiksuota sunkiasvorė transporto priemonė).

X prašo panaikinti leidimą, suteikiantį teisę vykdyti ūkinę komercinę veiklą šalia jo namų valdos, <...>, <...> kaime, Vilniaus rajone.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje buvo konstatuota:

4.1. Valstybinės žemės naudojimo klausimas neefektyviai sprendžiamas nuo 2017 metų: patikrinimų metu nustatyti neeksploatuojami, apgriuvę statiniai, statybinėmis atliekomis užteršta neprižiūrėta teritorija.

4.2. Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (nuo 2023 m. sausio 4 d. – Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos; toliau – NŽT) Vilniaus rajono skyrius (toliau – Skyrius) 2018 m. spalio 9 d. išdavė sutikimą laikinai (statybos metu) naudotis 20017 kv. m ploto valstybine žeme (toliau – 2018 m. spalio 9 d. Sutikimas), kurio galiojimas, gavus X skundą dėl žemės naudojimo ne pagal nustatytas sąlygas, buvo nutrauktas nuo 2019 m. gruodžio 23 d., reikalaujant valstybinę žemę sutvarkyti iki šio dokumento išdavimo dienos buvusios būklės.

4.3. Aplinkos apsaugos departamento (toliau – AAD) Vilniaus valdybos (toliau – VV) Trakų inspekcijos (toliau – TI) pareigūnų 2019 m. vasario 12 d. atlikto patikrinimo metu buvo nustatyti pažeidimai: teritorijoje sukauptos mišrios statybinės atliekos (plytos, smulkintas asfaltas, betonas, perdengimo plokštės, pamatiniai blokai). Pažeidimai buvo pašalinti tik po pakartotinio 2019 m. balandžio 16 d. privalomojo nurodymo surašymo. Gavus 2020 m. sausio 13 d. skundą, apžiūros metu teritorijoje rastos statybinės atliekos, susidariusios kitoje vietoje. Žemės sklypo savininkui buvo surašytas privalomasis nurodymas atliekas sutvarkyti teisės aktuose nustatyta tvarka, jas perduoti atliekų tvarkytojui. Dėl administracinio nusižengimo padarymo, numatyto Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 247 str. 25 d., žemės sklypo savininko atžvilgiu buvo pradėta administracinė teiseną. 2020 m. gruodžio 28 d. pradėtas tyrimas dėl galimai netinkamai tvarkomų statybinių atliekų laisvos valstybinės žemės plote.

4.4. NŽT Skyriaus 2020 m. gruodžio 7 d. atlikto patikrinimo metu buvo nustatyta, kad valstybinės žemės plote stovi keli pastatai: vienas nebaigtas statyti sandėlis, pastato griuvėsiai, sandėliuojamas įvairus gruntas, statybinės atliekos, stovi įvairi technika, betono asfalto malimo smulkinimo technika, šalia jos smulkinto grunto krūvos, tikrinta aptverta apie 1,50 ha ploto naudojama valstybinė žemė. Surinkti duomenys buvo perduoti AAD.

4.5. Dalis žemės X skunde nurodytoje teritorijoje nuo 2020 m. vasario 28 d. buvo išnuomota UAB „A“, kuri užsiima buitinių nuotekų išvežimu, buitinių nuotekų valymo įrenginių aptarnavimu, fekalinių bei pramoninių vidaus nuotekų vamzdynų avarinių ir profilaktinių valymų atlikimu. Į X teiginį dėl valstybinėje žemėje galimai neteisėtai šalinamomis srutomis keliamo pavojaus aplinkai ir gyventojų sveikatai institucijos nesureagavo.

4.6. Tik 2020 metais Savivaldybės administracijos tarnautojai, atlikę statinių naudojimo priežiūros patikrinimą, konstatavo daugumos valstybinėje žemėje esančių pastatų sunykimo, sugriuvimo faktą, fiksavo statinio naudotojo pareigų nevykdymą ir statinių techninę priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimą. Neaišku, koku pagrindu valstybinė žemė nuo 2018 metų naudojama (konstatavus ir aplinkosauginius pažeidimus, ir dalies sugriuvusių sunykusių statinių joje (net avarinės būklės) buvimo faktą, vykdant galimai neteisėtus sandėlio atstatymo darbus (valstybinės žemės patikėtinio leidimą kapitalinio remonto darbų atlikimui pagrindžiant neteisėtai išduotu Sutikimu), neužtikrinant valstybinės žemės teršimo atliekomis nutraukimo, neištyrus galimai vykdomos ūkinės-komercinės veiklos teisėtumo.

4.7. X teisė į gerą viešąjį administravimą pažeista.

4.8. Savivaldybės administracijos tarnautojai neefektyviai sprendė statinių valstybinėje žemėje naudojimo pagal paskirtį klausimą – nors statinių naudojimo priežiūros klausimas buvo keliamas nuo 2017 metų, tik 2020 m. liepos mėn. Savivaldybės administracija inicijavo realių veiksmų dėl statinių naudotojo pareigų nevykdymo atlikimą.

4.9. VTPSI Rytų Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamentas (toliau – Departamentas), vertindamas valstybinėje žemėje esančio pastato kapitalinio remonto darbų teisėtumo klausimą, vadovavosi 2018 m. spalio 9 d. Sutikimu, kurio galiojimas buvo nutrauktas nuo

2019 m. gruodžio 23 d., o skundo tyrimo Seimo kontrolierių įstaigoje metu konstatuota, kad iš viso negalėjo būti išduotas.

5. 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje Seimo kontrolieriai rekomendavo:

„56.1. Lietuvos Respublikos generaliniam prokurorui – įvertinti aplinkybes dėl galimai nusikalstamos veikos bei viešojo intereso pažeidimo; nustaćius nusikalstamos veikos požymius, viešojo intereso pažeidimus, užtikrinti teisės aktuose nustatytų veiksmų atlikimą.

56.2. Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos – inicijuoti ir atlikti patikrinimą, kurio metu būtų nustatyta, ar žemės sklype, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., ir šalia šio žemės sklypo esančioje valstybinėje žemėje nepažeidžiami aplinkosauginiai reikalavimai, įvertinant Pareiškėjo teiginius dėl taršos (statybinėmis atliekomis, „srutomis“), ar nurodytoje teritorijoje neužterštas gruntas, atkreipiant dėmesį ir į žemės sklypui nustatytas žemės naudojimo sąlygas – apribojimus dėl paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos, paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos [...]; nustaćius pažeidimus, teisės aktų nustatyta tvarka spręsti klausimą dėl jų pašalinimo.

Siūlytina apsvarstyti galimybę, vadovaujantis neplaninių patikrinimų rotacijos principu, patikrinimą dėl galimų aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimų nurodytoje teritorijoje pavesti atlikti ne AAD VV TI pareigūnams, o kitoms valdyboms.

56.3. Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos:

56.3.1. susipažinus su Pažymoje išdėstyta informacija, pakartotinai peržiūrėti klausimą dėl Pareiškėjo skunde nurodytų statybų žemės sklype, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., ir šalia esančioje valstybinėje žemėje teisėtumo, užtikrinant objektyvumo principo [...] įgyvendinimą, įvertinant pažymoje nurodytas aplinkybes dėl neteisėto Sutikimo išdavimo [...];

56.3.2. užtikrinti, kad, VTPSI rengiant atsakymus į asmenų kreipimusis, būtų laikomasi Viešojo administravimo įstatyme nustatyto objektyvumo principo [...].

56.4. Vilniaus rajono savivaldybės administracijai:

56.4.1. užtikrinti efektyvią Pareiškėjo skunde nurodytų statinių valstybinėje žemėje šalia žemės sklypo, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., naudojimo priežiūros kontrolę; nustaćius teisės aktų pažeidimus, spręsti klausimą dėl jų pašalinimo;

56.4.2. pateikti informaciją dėl žemės nuomos mokesčio (nuo Savivaldybės administracijoje gautos NŽT Skyriaus informacijos apie Sutikimo išdavimą) už naudojimąsi valstybine žeme, esančia šalia žemės sklypo, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., apskaičiavimo ir surinkimo.

56.5. Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui prie Sveikatos apsaugos ministerijos – spręsti klausimą dėl Pareiškėjo nurodytų teiginių, susijusių su šalia jo gyvenamojo namo, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., vykdomos veiklos keliamo triukšmo ir skleidžiamo dyzelio kvapo [...], patikrinimo.“

6. Reaguodamos į Seimo kontrolierių pateiktas rekomendacijas institucijos informavo:

6.1. *Dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.1 papunktyje pateiktos rekomendacijos:*

Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros 6-asis skyrius informavo apie Seimo kontrolierių pranešimo dėl galimai nusikaltimo požymių turinčių veikų, numatytų LR BK 202 str., 229 str. ir kituose straipsniuose padarymą, persiuntimą Vilniaus apskrities VPK.

Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus rajono policijos komisariatas 2021 m. gegužės 19 d. informavo apie 2021 m. gegužės 18 d. priimtą nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą (argumentuota tuo, kad negauta duomenų, jog UAB „B“ versliškai ar stambiu mastu ėmėsi ūkinės, komercinės, finansinės ar profesinės veiklos, neturėdama licencijos (leidimo) veiklai, kuriai jis (ji) reikalinga). Įmonė užregistruota įstatymų nustatyta tvarka.

NŽT darbuotojų veiksmuose nenustatyta požymių nusikalstamos veikos, numatytos LR BK 229 str. 1 d. (tarnybos pareigų neatlikimas), nes atsakomybė pagal šį straipsnį kyla, jeigu valstybės tarnautojas, dėl neatsargumo neatlikęs savo pareigų ar jas atlikęs netinkamai, jeigu dėl to valstybė, ES, tarptautinė viešoji organizacija, juridinis ar fizinis asmuo patyrė didelės žalos. Pažymoje nėra duomenų, kad būtų patirta didelė turtinė ar neturtinė žala.

NŽT Skyrius, vykdydamas Vilniaus apygardos prokuratūros (toliau – Prokuratūra) 2021 m. liepos 30 d. raštu Nr. 2S-2148 „Dėl nutarimo“ (reg. Nr. 1GD-2009) pateiktą 2021 m. liepos 30 d. nutarimą reikalauti iš valstybės institucijos jos veiklos srityje spręsti dėl priemonių teisės pažeidimams pašalinti taikymo Nr. 2VI-71, 2021 m. spalio 12 d. atliko laisvos valstybinės žemės dalies, esančios Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., <...> g., faktinio naudojimo patikrinimą vietoje. Patikrinimo vietoje metu surašytas žemės naudojimo patikrinimo aktas Nr. 48ŽN-412-(14.48.78.). Patikrinimo metu nustatyta, kad valstybinės žemės plote naudojamas tik vienas pastatas-sandėlis (unikalus Nr. <...>). Kiti Nekilnojamojo turto registre įregistruoti Č. S. ir A. S. pastatai yra sugriuvę arba likę tik pamatai. Patikrinimo metu administracinių nusižengimų, kurių tyrimas būtų priskirtas NŽT kompetencijai, nenustatyta.

6.2. Dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.2 papunktyje pateiktos rekomendacijos Aplinkos apsaugos departamentas (toliau – AAD) informavo:

6.2.1. AAD Kauno valdybos Jonavos aplinkos apsaugos inspekcijos pareigūnai, 2021 m. gegužės 27 d. atlikę patikrinimą dėl aplinkos apsaugos teisės aktų reikalavimų laikymosi nesuformuotame valstybiniame žemės sklype, adresu: <...> k. (šalia <...>), <...> sen., Vilniaus r., ir gretimuose žemės sklypuose, nustatė:

- nesuformuotoje valstybinėje žemėje (šalia <...>) statybinių atliekų tvarkymo reikalavimų pažeidimus; privalomuoju nurodymu Č. S. buvo įpareigotas atliekas išvežti ir priduoti atliekų tvarkytojams, turintiems teisę šias atliekas tvarkyti;

- UAB „B“ atstovai, nesuformuotame valstybei priklausančiame žemės sklype (šalia <...>) statydami eksploatuoti netinkamus automobilius bendrovei nepriklausančioje bei sutartimi neįteisintoje teritorijoje, vykdydami automobilių ardymo darbus atviroje, kieta danga nepadengtoje be paviršinių nuotekų surinkimo ir paviršinių nuotekų valymo įrenginių galimai taršioje teritorijoje, pažeidė Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamento punktų 13, 14 ir 15 reikalavimus.

- Č. S., žemės sklype, <...>, aptvertame metaline nepermatoma tvora, vykdydamas ūkinę veiklą (laikydamas eksploatuoti netinkamas transporto priemones, jas remontuodamas bei ardydamas) atviroje, kieta danga nepadengtoje be paviršinių nuotekų surinkimo ir paviršinių nuotekų valymo įrenginių galimai taršioje teritorijoje, pažeidė Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamento punktų 13, 14 ir 15 reikalavimus;

- Atliekų tvarkymo taisyklių reikalavimų pažeidimus – Č. S., teisės aktuose nustatyta tvarka neturėdamas teisės surinkti, apdoroti bei naudoti mišrias statybines atliekas jas supildamas pačiam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, <...>, sklypo pagrindams įrengti, pažeidė Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 9 d. įsakymo Nr. D1-831 redakcija) patvirtintų Atliekų tvarkymo taisyklių 33 punkte ir 37.7 papunktyje nustatytus reikalavimus.

6.2.2. AAD 2022 m. rugpjūčio 22 d. raštu Nr. AD5-15905 Seimo kontrolierė informuota:

- komercinė veikla, kuri nuolatos terštų aplinką žemės sklype, <...>, <...>, <...> sen., Vilniaus r. sav., ir šalia esančiame nesuformuotame valstybinės žemės sklype, nebuvo vykdoma.

- Č. S., kuriam, pagal NTR duomenų bazės išrašą, nuosavybės teise priklauso žemės sklypas, esantis <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., ir nesuformuotame žemės sklype esantys pastatai, kaip fizinis asmuo vykdė veiklą pažeisdamas aplinkos apsaugos teisės aktų reikalavimus – patikrinimo metu buvo fiksuotas grunto užteršimas statybinėmis atliekomis. AAD Jonavos aplinkos apsaugos inspekcijos (toliau – Jonavos AAI) pareigūnai 2021 m. rugsėjo 3 d. Č. S. įteikė privalomuosius nurodymus Nr. (12.6)-PN-524 ir Nr. (12.6)-PN-525, kuriuose nurodė surinkti ir pašalinti statybines atliekas iš teritorijos priduoiant jas įmonėms, turinčioms teisę tokias atliekas tvarkyti bei išvežti neeksploatuojamas transporto priemones iš galimai potencialiai taršios kieta danga nepadengtos teritorijos, arba teritorijoje įrengti kietą dangą, atitinkančią reikalavimus. 2021 m. spalio 7 d. patikrinimo metu nustatyta, kad privalomieji nurodymai Nr. (12.6)-PN-524 ir Nr. (12.6)-PN-525 įvykdyti. Taip pat patikrinimo metu buvo nustatyta, kad nesuformuotame valstybiniame žemės sklype ant netinkamai įrengtos dangos laikomi neeksploatuojami sunkvežimiai bei jų detalės. Transporto priemonių stovėjimo teritorijoje išsiliejusių pavojingųjų medžiagų (tepalų, stabdžių skysčių ar kt.) nepastebėta. Transporto priemonės patikrinimo metu buvo

nenukensmintos, nes jos buvo laikomos ant netinkamos dangos ir kėlė potencialią grėsmę aplinkai, tai yra gruntui, paviršiniams ir gruntiniams vandenims. Dėl nustatytų aplinkos apsaugos teisės aktų pažeidimų, Č. S. 2021 m. rugsėjo 3 d. įteiktas privalomasis nurodymas Nr. (12.6)-PN-526, kuriuo nurodoma išvežti neeksploatuojamas transporto priemonės iš galimai potencialiai taršios kieta danga nepadengtos nesuformuoto valstybinio žemės sklypo teritorijos. Privalomąjį nurodymą Nr. (12.6)-PN-526 Č. S. įvykdė – perkeldamas neeksploatuojamas transporto priemonės iš galimai potencialiai taršios kieta danga nepadengtos nesuformuoto valstybinio žemės sklypo teritorijos į arkinį angarą su tinkamai įrengta danga.

- Jonavos AAI pareigūnai patikrinimo metu nustatė, kad Č. S. nuo 2020 m. vasario 25 d. sudaręs sutartį su UAB „A“ dėl žemės sklypo dalies (0,12 ha), <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., nuomos. Sutartis įregistruota NTR duomenų bazėje. Žemės sklypo dalies nuomos paskirtis – UAB „A“ priklausančios mobilios nuotekų išsiurbimo technikos laikymas. 2021 m. liepos 27 d. neplaninio patikrinimo akte Nr. (12.6)-PA-3837 užfiksuota, kad žemės sklype, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., aplinkos taršos nuotekomis iš UAB „A“ išnuomotoje žemės sklypo dalyje laikomo transporto (asenizacinių mašinų) nenustatyta. Patikrinimo metu žemės sklype asenizacinių mašinų nuotekų išvežimui vykdyti nebuvo, nuotekų, srutų, fekalijų kvapo ar kitų požymių (vizualiai matomos grunto taršos) teritorijose nenustatyta.

- AAD VV TI 2022 m. vasario 10 d. atliko neplaninį patikrinimą valstybiniame žemės plote <...> g., <...> k., <...> sen. 2022 m. kovo 14 d. neplaninio patikrinimo akte Nr. (18.3)-PA-1009 užfiksuota tvarkinga autotechnika bei tvarkingai susandėliuotos statybinės medžiagos [...].

Neplaninio patikrinimo metu <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav. ir šalia šio sklypo esančio nesuformuoto valstybinio žemės sklypo teritorijoje nebuvo požymių, kad gruntas būtų užterštas srutomis, fekalijomis, nuotekomis. Patikrinimo metu nebuvo jaučiamas specifinis srutų, fekalijų ar nuotekų kvapas bei nebuvo specifinės spalvos nuotekų / srutų, taip pat nurodytuose sklypuose nenustatyta įrengtų paviršinių nuotekų surinkimo ar tvarkymo įrenginių. Neturint objektyvių duomenų apie aplinkos taršą srutomis ar nuotekomis, tolimesnis tyrimas dėl grunto taršos srutomis ar nuotekomis pradėtas nebuvo.

6.3. Dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.3.1 papunktyje pateiktos rekomendacijos VTPSI informavo:

6.3.1. VTPSI Departamento 2021 m. rugpjūčio 2 d. rašte Nr. 2D-12882 tuomečiam Seimo kontrolieriui buvo rašoma:

„[...]

VTPSI Departamentas 2020 m. sausio 23 d. atliko faktinių duomenų patikrinimą vietoje Nr. FAK-239, kurio metu buvo nustatyta, kad vykdomi pastato – sandėlio (unikalus Nr. <...>), pastatyto 1989 m. nesuformuotame valstybinės žemės sklype <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., esančiame šalia teritorijos adresu <...>, <...> k., Vilniaus r. sav., įregistruoto Nekilnojamojo turto registro duomenų bazėje (registro Nr. <...>), pažymėto plane Nr. 8F1g, kapitalinio remonto darbai. Pastato matmenys: plotis apie 16 m, ilgis apie 60 m, aukštis apie 8,8 m, užstatymo plotas apie 960 m². Patikrinimo metu jokie statybos darbai nebuvo vykdomi. Pažymėtina, kad savininkui Č. S. 2018 m. spalio 9 d. išduotas NŽT Skyriaus sutikimas Nr. 48ST-79-(14.48.5) (toliau – Sutikimas) laikinai naudotis valstybine žeme statybos metu. Sutikimas galiojo iki 2021 m. spalio 9 d. NŽT Skyrius 2021 m. liepos 2 d. Departamentą informavo raštu reg. Nr. 48SD-10479-(14.48.136 E.), kad buvo išduotas Sutikimas statybos metu naudotis valstybinės žemės dalimi.

Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (toliau – Įstatymas) reglamentuoja šias statybos rūšis: naujo statinio statyba, statinio rekonstravimas, statinio kapitalinis remontas, statinio paprastas remontas, statinio griovimas. Statinio statybos rūšių pagrindinius principus, pagal kuriuos statybos darbai priskiriami atskiroms statybos rūšims, nustato statybos techninis reglamentas STR 1.01.08:2002 „Statinio statybos rūšys“ (toliau – Reglamentas). Pagal Įstatymo 2 str. 53 dalį statinio kapitalinis remontas – statyba, kurios tikslas – pertvarkyti statinį: pakeisti statinio laikančiąsias konstrukcijas, nekeičiant statinio išorės matmenų (ilgio, pločio, aukščio ir pan.).

Statybos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad leidimas atlikti statinio kapitalinį remontą privalomas ypatingojo ir neypatingojo daugiabučio namo, viešojo pastato kapitaliniam remontui (išskyrus krašto apsaugos tikslams skirtose teritorijose remontuojamą neypatingąjį statinį), atliekamam mieste, konservacinio prioriteto ar kompleksinėje saugomoje teritorijoje, aplinkos ministro nustatytais atvejais – kitoje teritorijoje, kai keičiama pastato išvaizda, taip pat kai atliekant šių pastatų kapitalinį remontą įrengiamos, pertvarkomos, išmontuojamos pastato dujų, šildymo ar elektros bendrosios inžinerinės sistemos, išskyrus atvejus, kai būtina skubiai atlikti statybos darbus, reikalingus avarijos grėsmei, jos ar stichinės nelaimės padariniams pašalinti; kultūros paveldo statinio kapitaliniam remontui; statinio kapitaliniam remontui, kai keičiama statinio ar patalpų paskirtis (išskyrus krašto apsaugos tikslams skirtose teritorijose remontuojamą neypatingąjį ir nesudėtingąjį statinį); ypatingojo ir neypatingojo daugiabučio namo, viešojo pastato, nesudėtingojo statinio kapitaliniam remontui kultūros paveldo objekto teritorijoje arba kultūros paveldo vietovėje kultūros ministro ir aplinkos ministro nustatytais atvejais.

Informuojame, kad statybos techninio reglamento STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ 2 skirsnio 1 lentelėje nurodyta, kad negyvenamosios paskirties pastatai, kurių laikančiosios konstrukcijos tarp atramų (angos) ilgesnės kaip 12 m, priskiriami ypatingųjų statinių kategorijai.

Aplinkos ministro nustatyti atvejai, kada privalomas statybą leidžiantis dokumentas statinio kapitaliniam remontui, nurodomi statybos techniniame reglamente STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. D1-878 (toliau – Reglamentas). Reglamento 3 priedo 3.1 papunktyje nurodyta, kad leidimas atlikti statinio kapitalinį remontą privalomas atliekant ypatingojo ir neypatingojo daugiabučio namo, viešojo pastato, nesudėtingojo pastato kapitalinį remontą kultūros paveldo objekto teritorijoje arba kultūros paveldo vietovėje, kai keičiama pastato išvaizda, išskyrus atvejus, kai būtina skubiai atlikti statybos darbus, reikalingus avarijos grėsmei, jos ar stichinės nelaimės padariniams pašalinti.

Reglamento 4 priedo 3 punkte, nustatyti atvejai, kada statytojo teisei įgyvendinti nereikia žemės sklypo valdyti nuosavybės teise arba valdyti ir naudoti kitais Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais pagrindais, tai yra neprivaloma, kai nesuformuoti žemės sklypai (atnaujinant (modernizuojant) pastatus), atliekant statinio kapitalinį ar paprastąjį remontą ir griauinant statinius).

Apibendrinami tai, kas išdėstyta aukščiau, pažymime vykdant pastato – sandėlio kapitalinio remonto darbus neprivaloma rengti projektą ir gauti statybą leidžiantį dokumentą – leidimą atlikti statinio kapitalinį remontą, o statytojo teisei įgyvendinti, vadovaujantis Statybos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies nuostatomis, nereikia žemės sklypo, kuriame atliekamas statinio kapitalinis remontas, valdyti nuosavybės teise arba valdyti ir naudoti kitais Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais pagrindais. [...].“

6.3.2. VTPSI Departamento 2021 m. rugpjūčio 5 d. rašte Nr. 2D-13119 tuomečiam Seimo kontrolieriui buvo rašoma:

„[...] 2021 m. birželio 30 d., pakartotinai atlikus pastato – sandėlio (unikalus Nr. <...>) žemės sklype, esančiame šalia teritorijos adresu <...>, <...> k., Vilniaus r. sav., patikrinimą, jokių pakeitimų nenustatyta. [...].“

6.3.3. Seimo kontrolierė, gavusi X 2022 m. rugpjūčio 2 d. pranešimą apie atliekamus statybos darbus (pažymos 2 punktas), 2022 m. rugpjūčio 4 d. kreipėsi į VTPSI, prašydama atlikti patikrinimą dėl statybų valstybinėje žemėje šalia namų valdos, <...>, <...> kaime, Vilniaus rajone, teisėtumo, užtikrinant statybų valstybinės priežiūros funkcijos įgyvendinimą; patvirtinti arba argumentuotai paneigti teiginį, kad teritorijoje, <...>, <...>, <...> sen., Vilniaus r. sav., ir šalia esančioje valstybinėje žemėje, vykdomos statybos, įvertinti X nuotraukose užfiksuotų statybų teisėtumą; nurodyti pridedamose nuotraukose užfiksuoto statinio registracijos Nekilnojamojo turto registre numerį; patikslinti, ar nuotraukose užfiksuoti statybos darbai nėra vykdomi statiniuose, dėl kurių savininkams teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimu yra duotas įpareigojimas griauti.

VTPSI 2022 m. rugsėjo 28 d. raštu Nr. 2D-17621 Seimo kontrolieriui atsakytą:

„Įvertinus X pateiktas nuotraukas, nustatyta, kad jose yra fiksuotas pastatas-sandėlys (unikalus Nr. <...>), kurio patikrinimus VTPSI Departamentas yra atlikęs 2020 m. sausio 23 d. (Nr. FAK-239), 2021 birželio 30 d. (patikrinimo duomenys nefiksuoti patikrinimo akte) ir 2022 m. rugpjūčio 17 d. Paskutiniojo patikrinimo metu fiksuota, kad jokie statybos darbai nebuvo vykdomi, ir situacija iš esmės nepasikeitusi, lyginant su pirmojo patikrinimo, atlikto 2020 m. sausio 23 d., rezultatais. Paskutinio patikrinimo metu neužfiksuota statybos darbų, kuriems būtų privalomas statybos leidimas. Atliekamas pastato (unikalus Nr. <...>) kapitalinis remontas.“

Nagrinėjamo pastato – sandėlio (unikalus Nr. <...>) savininkai teismo 2021 m. rugsėjo 5 d. Sprendimu nebuvo įpareigoti nugriauti ar kitaip sutvarkyti šį pastatą. Teismo sprendime šis statinys neminimas.

VTPSI Departamentas patikrino duomenis Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje „Infostatyba“ ir nustatė, kad 2022 m. rugpjūčio 11 d. yra galiojanti deklaracija apie statybos užbaigimą / paskirties pakeitimą Nr. ARCCR-100-220811-14539, kuria pranešama, kad unikalūs Nr. <...> (arklidė), unikalūs Nr. <...> (arklidė), unikalūs Nr. <...> (gamybinis pastatas), unikalūs Nr. <...> (pastatas - sandėlis), unikalūs Nr. <...> (ūkinis pastatas), unikalūs Nr. <...> (siurblynė) ir unikalūs Nr. <...> (svarstyklės) yra nugriauti.

Nugriauti atskirai stovintys nesudėtingi statiniai, kuriems nereikia rengti projekto ir gauti statybos leidimo.

6.4. *Dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.4.1 papunktyje pateiktos rekomendacijos* Savivaldybės administracija informavo, kad vykdant statinių naudojimo priežiūros kontrolę, 2021 m. gegužės 28 d. atlikus pakartotinį statinių patikrinimą, techninės (naudojimo) priežiūros patikrinimą, buvo inicijuotas teisminis procesas dėl pastatų netinkamos priežiūros (pažymos 7 punktas).

Savivaldybės administracijos pareigūnai 2022 m. gegužės 5 d. atliko pakartotinį pastatų, kurių unikalūs numeriai: <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...> ir <...> <...> k., <...> sen., Vilniaus r. (toliau – Pastatai), techninės (naudojimo) priežiūros patikrinimą. Konstatuota, jog teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas neįvykdytas. Savivaldybės administracija pranešė 2022 m. gegužės 30 d. raštu Nr. A33(1)-5303 Pastatų savininkus įpareigojusi iki 2022 m. birželio 30 d. nugriauti pastatus, kurių unikalūs numeriai: <...> (karvidė), <...> (veršidė), <...> (karvidė) ir <...> (karvidė), bei informavusi, kad bus kreiptasi į teismą dėl vykdomojo rašto išdavimo, organizuojamas minėtų pastatų griovimo darbų viešasis pirkimas ir bus kreipiamasi į antstolius dėl patirtų išlaidų išieškojimo, jeigu pastatai nebus nugriauti.

Savivaldybės administracijos direktoriaus 2023 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. KADI-142 „Dėl žemės sklypo, esančio Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., formavimo ir pertvarkymo projekto rengimo organizavimo“ buvo pradėtas rengti žemės sklypo, esančio Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., formavimo ir pertvarkymo projektas (toliau – Pertvarkymo projektas), numatant valstybinėje žemėje suformuoti žemės sklypą statiniams (unikalūs Nr. <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...> <...>), Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., eksploatuoti. Tačiau šio dokumento rengimas buvo nutrauktas, NŽT neišdavus reikalavimų jo rengimui.

6.5. *Dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.4.2 papunktyje pateiktos rekomendacijos* Savivaldybės administracija informavo apie 2018 ir 2019 metais Č. S. sumokėtą žemės nuomos mokesťį (iki Sutikimo nutraukimo). Už laikotarpį, kol galiojo Sutikimas laikinai naudotis valstybine žeme statybos metu Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., Č. S. žemės nuomos mokesčio įsiskolinimų neturi.

Už 2020–2022 metus Č. S., A. S. žemės nuomos mokesťis už valstybinės žemės sklypo naudojimą nebuvo apskaičiuotas, kadangi NŽT Skyriaus 2018 m. spalio 9 d. išduotas Sutikimas Nr. 48ST-79-(14.48.5.) laikinai naudotis 20017 kv. m. dydžio valstybinės žemės dalimi Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., 2019 m. gruodžio 23 d. buvo nutrauktas. Č. S. suformuota 2020 metų Valstybinės žemės nuomos mokesčio apskaičiavimo deklaracija buvo anuliuota.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 4 d. nutarimo Nr. 1373 „Dėl Kadastro duomenų, kurių reikia nekilnojamojo turto mokesčiams apskaičiuoti ir kitiems tikslams, rengimo, teikimo ir atsiskaitymo už juos taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka savivaldybėms duomenis

apie valstybės įmonėje Registrų centre neįregistruotus suteiktus naudotis valstybinės žemės sklypus ir jų naudotojus valstybinės žemės nuomos mokesčiui apskaičiuoti teikia NŽT teritoriniai skyriai. Dėl Č. S. žemės naudojimo pakeitimų 2020–2022 metais NŽT Skyrius duomenų neteikė. Remiantis Valstybinės žemės nuomos mokesčio administravimo tvarkos aprašu (toliau – tvarkos aprašas), patvirtintu Savivaldybės tarybos 2019 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. T3-80, nuomos mokesčių už valstybinę žemę administruoja Savivaldybės administracijos Ekonomikos ir turto skyrius. Tvarkos aprašo nustatyta tvarka, jei valstybine žeme buvo naudojama ir valstybinės žemės nuomos mokesčiai nemokėtas, mokesčio administratorius apskaičiuoja mokesčių už einamuosius ir penkerius ankstesnius mokesčius laikotarpius. Suformavus atitinkamo dydžio sklypą pastatams eksploatuoti ir NŽT Skyriui priėmus sprendimą, Č. S. mokesčio apskaičiavimas bus patikslintas ir už ankstesnius mokesčius laikotarpius pagal tvarkos aprašą. [...].“

6.6. Dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.5 papunktyje pateiktos rekomendacijos Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (toliau – NVSC) 2021 m. birželio 9 d. rašte Nr. (01 4.80 Mr)2-91519 X rašoma:

Kvapų kontrolė atliekama gavus asmens (asmenų) prašymą, pareiškimą, skundą, kuriame turi būti nurodyti šie duomenys: pareiškėjo vardas, pavardė, gyvenamosios vietos adresas ir kontaktiniai duomenys, ūkinės komercinės veiklos, kurioje naudojami stacionarūs taršos šaltiniai skleidžia kvapą gyvenamosios aplinkos ore, vykdytojo pavadinimas, veiklos vykdymo adresas, kvapo pobūdis ir laikas, kada jaučiamas kvapas, kada jis intensyviausias, ir laikas, kada pareiškėjas siūlo atlikti kvapo kontrolę (pažymos 39 punktas). Skundas dėl kvapų nagrinėjamas tik gavus trūkstamą informaciją (kadangi be šios informacijos kontrolės atlikimas objektyviai nėra galimas).

Siekiant įvertinti stacionarių triukšmo šaltinių skleidžiamo triukšmo atitiktį Lietuvos higienos normos HN 33:2011 nustatytiems reikalavimams (pažymos 38 punktas), turi būti atlikti matavimai pareiškėjo gyvenamojoje aplinkoje (gyvenamosiose patalpose arba gyvenamojo namo teritorijoje), kadangi ši higienos norma nustato stacionarių triukšmo šaltinių skleidžiamo triukšmo ribinius dydžius gyvenamuosiuose pastatuose, visuomeninės paskirties pastatuose bei šių pastatų aplinkoje, apimančioje žemės sklypų, kuriuose pastatyti nurodytieji pastatai, ribas ne didesniu nei 40 m atstumu nuo pastatų sienų.

Vadovaujantis Tiesioginės valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės reglamento 44 punkto nuostatomis, pareiškėjas turi sudaryti galimybę atlikti laboratorinius matavimus, t. y. nurodytu laiku būti namuose ir leisti Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos specialistams, dalyvaujant NVSC teritorinio departamento specialistams, atlikti matavimus.

NVSC Vilniaus departamentas teisės aktų nustatyta tvarka atliks vertinimą, ar įmonės veiklos keliamas triukšmas X gyvenamojoje aplinkoje neviršija Lietuvos higienos normos HN 33:2011 nustatytų ribinių dydžių, bei kvapų kontrolę, kai X pateiks triukšmo ir kvapų kontrolės vykdymui būtina informaciją: kontaktinį telefoną ryšiui palaikyti, laiką, kada jaučiamas kvapas, kada jis intensyviausias ir laiką, kada siūloma atlikti kvapo kontrolę bei laiką, kada X pageidauja ir (ar) gali sudaryti sąlygas matavimo atlikimui.

7. Informacija, susijusi su tyrimui reikšmingais teisiniais nagrinėjimais:

7.1. Teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimu buvo patenkintas Savivaldybės administracijos ieškinyš dėl netinkamo statinių naudojimo:

7.1.1. įpareigojant pastatų savininkus per tris mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos suremontuoti, rekonstruoti arba nugriauti pastatus, kurių unikalūs numeriai: <...> (karvidė), <...> (veršidė), <...> (karvidė) ir <...> (karvidė), esančius <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav.;

7.1.2. leidžiant nurodytus veiksmus atlikti Savivaldybės administracijai, jei per tris mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos Pastatų savininkai neįvykdys įpareigojimo suremontuoti, rekonstruoti arba nugriauti pastatus (išieškant patirtas išlaidas iš pastatų savininkų);

7.1.3. įpareigojant pastatų savininkus per tris mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos išregistruoti iš Nekilnojamojo turto registro sugriuvusius ir sunykusius pastatus, kurių unikalūs numeriai: <...> (arklidė), <...> (arklidė), <...> (gamybinis pastatas), <...> (pastatas – sandėlis), <...> (ūkinis pastatas), <...> (siurblinė) ir <...> (svarstyklės), <...> k., <...> sen., Vilniaus

r. sav.

7.2. Teismas 2021 m. lapkričio 9 d. nutartimi netenkino Pastatų savininkų (toliau – ir Atsakovai) pareiškimo dėl teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo peržiūrėjimo.

7.3. Teismo 2023 m. kovo 10 d. Nutartimi teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo vykdymas buvo atidėtas 6 mėnesiams nuo nutarties įsiteisėjimo dienos, konstatuojant, kad dėl teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendime remtuotinių ir rekonstruotinių arba griautinių ir dviejų neišregistruotų, Č. S. ir A. S. priklausančių pastatų, jų naudojimo, valstybinės žemės sklypo, kuriame yra pirmiau nurodyti pastatai, formavimo yra sprendžiamas klausimas valstybės institucijose.

7.4. Vilniaus regiono apylinkės teismo 2023 m. lapkričio 8 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2VP-12184-1115/2023 (toliau – teismo 2023 m. lapkričio 8 d. Nutartis) buvo atmetas Pastatų savininkų prašymas pakartotinai atidėti teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo vykdymą (prašymas buvo grindžiamas tuo, kad Savivaldybės administracija nebendradarbiauja, nereaguoja į NŽT Skyriaus prašymą atlikti statinių naudojimo priežiūros patikrinimą ir išduoti pažymą, patvirtinančią pastatų naudojimą pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą paskirtį). Objektivos aplinkybės, dėl ko teismo 2021 rugsėjo 15 d. Sprendimas negalėtų būti įvykdytas, nebuvo nustatytos. Kaip nurodė pats pareiškėjas, statiniai pagal įsiteisėjusį teismo sprendimą galėjo būti ne tik nugriauti, bet ir atstatyti (pvz.: atliekant remontą, rekonstrukciją). Teismo vertinimu, pareiškėjų nurodytos aplinkybės, kad teisės aktų nustatyta tvarka sklypas neformuojamas ir statiniai nėra registruojami sklype, nėra kliūtis įvykdyti teismo 2021 rugsėjo 15 d. Sprendimą. Taigi nenustatyta išimtinių, labai nepalankių aplinkybių, dėl kurių būtų būtina dar kartą atidėti teismo sprendimo įvykdymą.

7.5. Savivaldybės administracijos pateiktais duomenimis, Pastatų savininkai apskundė teismo 2023 m. lapkričio 8 d. Nutartį.

8. Informacija, susijusi su prašymais išregistruoti iš Nekilnojamojo turto registro su šiuo tyrimu susijusius pastatus:

8.1. Č. S. 2022 m. rugpjūčio 23 d. raštu kreipėsi į valstybės įmonę Registrų centrą (toliau – Registrų centras), prašydamas išregistruoti išnykusius arba sugriuvusius, adresu: Vilniaus r., sav. <...> sen., <...> k. registruotus pastatus: veršidę (unikalus Nr. <...>), arklidę (unikalus Nr. <...>), arklidę (unikalus Nr. <...>), gamybinį pastatą (unikalus Nr. <...>), sandėlį (unikalus Nr. <...>), ūkinį pastatą (unikalus Nr. <...>), siurblinę (unikalus Nr. <...>), svarstyklės (unikalus Nr. <...>), vandens bokštą (unikalus Nr. <...>).

8.2. Registrų centro 2022 m. rugsėjo 5 d. rašte Nr. SPR5-18982 (14.4 E) Pareiškėjui rašoma:

„Išnagrinėjus Jūsų 2022 m. rugpjūčio 23 d. prašymą (Paslaugų apskaitos sistemoje prašymas įregistruotas Nr. 32432281) pakeisti nekilnojamųjų daiktų – ūkinio pastato (<...>), sandėlio (unikalus Nr. <...>), veršidės (unikalus Nr. <...>), vandens bokšto (unikalus Nr. <...>), esančių Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., kadastro duomenis Nekilnojamojo turto kadastrė bei kartu su prašymu pateiktus dokumentus – Nekilnojamojo turto registro posistemėje „Matininkas“ 2022 m. liepos 26 d. parengtą nekilnojamųjų daiktų kadastro duomenų bylą, IS „Infostatyba“ 2022 m. rugpjūčio 11 d. parengtą Deklaraciją apie statybos užbaigimą Nr. ARCCR-100-220811-14539, nuspręsta Jūsų prašymą atmesti, kadangi Nekilnojamojo turto registre nepatiksinti žemės sklypo, kadastro Nr. <...>, kuriame nugriauti ūkinis pastatas (unikalus Nr. <...>), sandėlis (unikalus Nr. <...>), kadastro duomenys; nepateiktas Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (toliau vadinama – VTPSI) privalomojo nurodymo įvykdymo patikrinimo aktas arba kitas šios institucijos dokumentas, patvirtinantis veršidės (unikalus Nr. <...>), kuri nugriauta vykdant teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą, nugriovimo faktą (Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro nuostatų 84¹ 6 punktas); pateiktos ūkinio pastato (unikalus Nr. <...>), sandėlio (unikalus Nr. <...>), vandens bokšto (unikalus Nr. <...>) bylos neatitinka Nekilnojamojo turto kadastro įstatymų reikalavimų – neišbraižyti žemės sklypų, kuriuose nugriauti minėti statiniai, ribos.

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 9 straipsnio 2 dalis ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 15 d. nutarimu Nr. 534 „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Nekilnojamojo turto kadastro nuostatų 15.5 papunktis įpareigoja statytoją ne vėliau kaip iki statinio įregistravimo arba statinio kadastro duomenų pakeitimo Nekilnojamojo turto registre pastačius, rekonstravus, kapitaliai suremontavus, nugriovus pastatus ar iškasus tvenkinius, nutiesus kelius ar įrengus kitus inžinerinius statinius (išskyrus tuos atvejus, kai dėl rekonstruotų ar kapitališkai suremontuotų pastatų arba inžinerinių statinių žemės sklypo užstatymo plotas ir statinių forma (konfigūracija) nepasikeičia) atlikti žemės sklypo kadastrinius matavimus, nustatant žemės sklypo ribų posūkio taškų ir riboženklių koordinates valstybinėje koordinacių sistemoje.

Vadovaujantis teisės aktų nuostatomis turi būti patikslinti žemės sklypo, kadastro Nr. <...>, esančio Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., kuriame nugriauti minėti statiniai, kadastro duomenys, nes pasikeitė žemės sklypo naudmenų kiekybinės charakteristikos.

Informuojame, jog dėl nekilnojamojo daikto kadastro duomenų bylose nustatytų trūkumų pašalinimo turite kreiptis į jas parengusį matininką K. P., kval. paž. Nr. 2M-M-1020.

Sprendimo priėmimo pagrindas: Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 13 straipsnio 4 dalies 2 punktas, 14 straipsnio 4, 7, 8, 9 punktai.

Sprendimas Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo 30 ir 31 straipsnių nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos gali būti skundžiamas Centrinio registratoriaus ginčų nagrinėjimo komisijai (Lvivo g. 25-101, 09320 Vilnius) išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka. Centrinio registratoriaus ginčų nagrinėjimo komisijai paduoto skundo forma ir turinys turi atitikti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 24 straipsnio nustatytus reikalavimus.“

8.3. Pareiškėjas 2023 m. kovo 1 d. raštu kreipėsi į Registrų centrą, prašydamas išregistruoti išnykusius arba sugriuvusius, adresu: Vilniaus r., sav. <...> sen., <...> k. registruotus pastatus: karvidę (unikalus Nr. <...>) ir veršidę (unikalus Nr. <...>).

8.4. Registrų centro 2023 m. kovo 2 d. rašte Nr. SPR5-5415 (14.4 E) Pareiškėjui rašoma:

„Išnagrinėjus Jūsų 2023 m. kovo 1 d. prašymą (Paslaugų apskaitos sistemoje prašymas įregistruotas Nr. 34613662) pakeisti nekilnojamųjų daiktų – karvidės (unikalus Nr. <...>) ir veršidės (unikalus Nr. <...>), esančių Vilniaus r. sav., <...> k., kadastro duomenis Nekilnojamojo turto kadastrė ir pateiktus dokumentus (Nekilnojamojo turto registro posistemėje „Matininkas“ 2022 m. gruodžio 20 d. parengtos elektroninės nekilnojamųjų daiktų kadastro duomenų bylos, IS „Infostatyba“ pateikta 2022 m. rugpjūčio 11 d. Deklaracija apie statybos užbaigimą Nr. ARCCR-100-220811-14539), nuspręsta Jūsų prašymą atmesti, kadangi nepateiktas Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos privalomojo nurodymo įvykdymo patikrinimo aktas arba kitas šios institucijos dokumentas, patvirtinantis, karvidės (unikalus Nr. <...>) ir veršidės (unikalus Nr. <...>), kurios nugriautos vykdant teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą, nugriovimo faktą – apie tai Jūs buvote informuoti kadastro tvarkytojo 2022 m. rugsėjo 5 d. sprendimu Nr. SPR5-18982 (14.4E).

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro nuostatų 84 punkte nustatyta, jog kartu su prašymu įrašyti nekilnojamojo daikto kadastro duomenis į Nekilnojamojo turto kadastrą ar juos pakeisti kadastro tvarkytojui turi būti pateikiami Nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nurodyti dokumentai ir nekilnojamojo daikto kadastro duomenų byla. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro nuostatų 84¹.6 punktas detalizuoja, kad išregistruoti pagal teismo sprendimą arba pagal Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos privalomąjį nurodymą nugriautą statinį iš Nekilnojamojo turto registro, kartu su Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prašymu turi būti pateikiamas Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos privalomojo nurodymo įvykdymo patikrinimo aktas arba kitas šios institucijos dokumentas, patvirtinantis statinio nugriovimo faktą.

Sprendimo priėmimo pagrindas: Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 13 straipsnio 4 dalis 2 punktas, 14 straipsnio 7 punktas.

Sprendimas Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo 30 ir 31 straipsnių nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos gali būti skundžiamas Centrinio registratoriaus ginčų nagrinėjimo komisijai (Lvivo g. 25-101, LT-09320 Vilnius) išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka. Centrinio registratoriaus ginčų nagrinėjimo komisijai paduoto skundo forma ir turinys turi atitikti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 24 straipsnio nustatytus reikalavimus.“

9. Informacija, susijusi su tyrime nurodytos komercinės veiklos vykdymu:

9.1. Seimo kontrolierė, gavusi 2023 m. rugpjūčio 8 d. X pranešimą apie galimą ūkinės komercinės veiklos vykdymą, kreipėsi į Valstybinę mokesčių inspekciją prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, prašydama:

9.1.1. inicijuoti ir atlikti patikrinimą, kurio metu būtų nustatyta, ar šalia X namų valdos, <...>, <...> kaime, Vilniaus rajone, esančioje valstybinėje žemėje ir joje esančiuose pastatuose bei privačiame žemės sklype, <...>, <...> kaime, Vilniaus rajone, vykdoma komercinė ūkinė veikla, kokios rūšies veikla vykdoma nurodytoje vietoje; ar šios veiklos vykdymui reikalinga licencija, leidimas; ar ši veikla vykdoma, nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų; patikrinimo metu nustatčius teisės aktų pažeidimus, imtis priemonių, užtikrinančių jų pašalinimą;

9.1.2. nustačius, kad šalia X namų valdos, <...>, <...> kaime, Vilniaus rajone, esančioje valstybinėje žemėje ir joje esančiuose pastatuose vykdoma komercinė ūkinė veikla, patikslinti statinio, kuriame vykdoma ši veikla, unikalų registracijos Nekilnojamojo turto registro duomenų bazėje numerį.

9.2. VMI 2023 m. rugsėjo 18 d. raštu Nr. R-3555 Seimo kontrolierę informavo:

9.2.1. VMI 2023 m. rugsėjo 5 d. atliko operatyvų patikrinimą adresu: <...>, <...> k., Vilniaus r.

„Patikrinimo metu teritorijoje esančiose administracinėse patalpose dirbo UAB „B“ [...] . Patikrinimo metu nustatyta, kad žemės sklypo savininkas Č. S. yra ir UAB „B“ vadovas.“

Č. S. pateikė 2015 m. sausio 1 d. žemės sklypo nuomos sutartį. Pagal sutartį sklypas išnuomotas UAB „B“.

„[...] pagal svetainės <...> duomenis, UAB „B“ turi licenciją verstis krovinių vežimu vidaus maršrutais bei bendrovė yra registruota atliekų tvarkytoju Atliekų tvarkytojų valstybės registre.“

9.2.2. Patikrinimo metu nenustatyta, kad šalia namų valdos, <...>, <...> k., Vilniaus r. esančioje valstybinėje žemėje ir joje esančiuose pastatuose būtų vykdoma komercinė ūkinė veikla. Teritorijoje buvo saugomi 3 sunkvežimiai, priklausantys UAB „C“ [...]. Paaiškinime Č. S. nurodė, kad sklype leidžia saugoti transporto priemones giminytės ryšiais susijusiems asmenims. UAB „C“, kurios sunkvežimiai stovėjo teritorijoje, [...].

10. Savivaldybės administracija 2023 m. rugsėjo 11 d. raštu Nr. A33(1)-9335 Seimo kontrolierę informavo:

10.1. Teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo vykdymas buvo atidėtas iki 2023 m. rugsėjo 18 d.

10.2. Nekilnojamojo turto registro (toliau – NTR) 2023 m. rugsėjo 5 d. duomenimis, liko neišregistruoti sugriuvę ir sunykę statiniai, kurių unikalūs numeriai: <...> (pastatas – sandėlis) ir <...> (ūkinis pastatas). Panaikinta ne visų sunykusių pastatų teisinė registracija, nors pagal teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą Č. S. ir A. S. yra įpareigoti tai padaryti.

10.3. Žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimo informacinėje sistemoje (toliau – ŽPDRIS), paslaugos bylos Nr. ZSFP-116032, Savivaldybės administracijos 2023 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. KADI-142 buvo organizuotas Pertvarkymo projekto rengimas bei pateikti 2023 m. vasario 1 d. Pertvarkymo projekto rengimo reikalavimai Nr. FP-57. Organizatorius (t. y. Savivaldybės administracija), vadovaudamasis Žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimo taisyklių 24 punktu (pažymos 35 punktą), su prašymu pateikti reikalavimus kreipėsi į NŽT Skyrių, kuris per teisės aktų nustatytą terminą pateikė atsisakymą išduoti reikalavimus.

10.4. Teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas, kuriuo Č. S. ir A. S. yra įpareigoti

suremontuoti, rekonstruoti arba nugriauti fiziškai pažeistus statinius ir panaikinti sunykusių statinių teisinę registraciją, yra įsiteisėjęs. Č. S. ir A. S. nepateikė jokių argumentų, paneigiančių Savivaldybės administracijos Statybos skyriaus specialistų 2020 m. liepos 21 d. ir 2022 m. gegužės 5 d. atliktų Pastatų techninės (naudojimo) priežiūros patikrinimų, kurių metų nustatyta, kad Pastatai, išskyrus statinius, kurių unikalūs numeriai: <...> (sandėlis) ir <...> (siloso tranšėja), yra fiziškai pažeisti, turi avarinės būklės požymių ir nėra naudojami pagal NTR įregistruotą paskirtį, rezultatų. Atsakovai iki šiol nėra pateikę atnaujintų Pastatų kadastrinių duomenų (bylų), nėra duomenų apie Pastatų atstatymo darbų pabaigą ar (ir) jų naudojimą pagal NTR įregistruotą paskirtį. Turimais duomenimis, statiniai, kurių unikalūs numeriai: <...> (sandėlis), <...> (ūkinis pastatas), neišlikę, jų naudojimas yra neįmanomas. Siloso tranšėja, kurios unikalus numeris <...>, yra privačiame žemės sklype, kurio kadastrinis numeris <...>.

10.5. Savivaldybės administracija negali išduoti pažymos apie statinio (-ių) naudojimą pagal NTR įregistruotą paskirtį, kai statinys (-iai) yra nenaudojamas (-i) arba netinkamas (-i) naudoti pagal paskirtį.

10.6. Savivaldybės administracijos nuomone, valstybinės žemės sklypo formavimo klausimas negali būti išspręstas nepanaikinus sunykusių statinių, kurių unikalūs numeriai: <...> (sandėlis) ir <...> (ūkinis pastatas), teisinės registracijos, kadangi minėti statiniai buvo apytiksliai dabartinės Smilgų gatvės vietoje. Smilgų gatvė yra dalis susisiekimo infrastruktūros, reikalinga tranzitiniam eismui ir būtina privažiavimui prie jau suformuotų žemės sklypų užtikrinti.

10.7. Savivaldybės administracijos nuomone, Pareiškėjo keliami klausimai dėl valstybinės žemės sklypo Pastatams eksploatuoti suformavimo, valstybinės žemės (suformuoto žemės sklypo) nuomos arba pardavimo gali būti išspręsti, tik įvykdžius teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendime nustatytus įpareigojimus.

11. NŽT 2023 m. rugsėjo 14 d. rašte Nr. 1SS-1477-(5.59 E.) Seimo kontrolierei buvo rašoma:

11.1. Statyti statinius valstybinėje žemėje galima tik išimtinai Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nustatytais atvejais ir turint valstybinės žemės patikėtinio sutikimą, kuris, esant sudarytai valstybinės žemės sklypo nuomos ar panaudos sutarčiai, išreiškiamas sutartyje, o statant naujus statinius ar rekonstruojant esamus valstybinėje žemėje, kurioje žemės sklypai nesuformuoti, – atskiru valstybinės žemės patikėtinio sprendimu. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Pareiškėjas valstybinėje žemėje, nesuformuotoje atskiru žemės sklypu, gali atnaujinti (modernizuoti) pastatus bei atlikti kapitalinį ar paprastąjį remontą tik gavęs atskirą valstybinės žemės patikėtinio sutikimą.

11.2. NŽT neturi duomenų, kad Pareiškėjas būtų kreipęsis į NŽT Skyrių su prašymu pirkti (nuomoti) ne aukciono būdu valstybinę žemę jam nuosavybės teise priklausantiems statiniams eksploatuoti.

11.3. Naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“ (toliau – Pardavimo ir nuomos taisyklės), 13.2 papunktyje nustatyta, kad NŽT teritorinis padalinys, nustatęs, kad asmuo pateikė visus Pardavimo ir nuomos taisyklių 12 punkte nurodytus dokumentus ir reikalingus duomenis, per 30 darbo dienų nuo gauto prašymo įvertinimo atlieka faktinių duomenų patikrinimą vietoje, t. y. įvertina, ar valstybinės žemės sklype esantys statiniai ar įrenginiai yra naudojami pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą jų tiesioginę paskirtį ir valstybinės žemės sklypas atitinka Pardavimo ir nuomos taisyklių 3 ir 8 punktų reikalavimus dėl ploto. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo atveju nėra suformuoto valstybinės žemės sklypo, t. y. nėra galimybės tikrinamame žemės sklype nustatyti, ar visi esami statiniai patenka į norimą formuoti valstybinės žemės plotą, todėl faktinių duomenų patikrinimas vietoje nėra tikslingas. Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad Skyrius, ŽPDRIS gavęs prašymą pateikti Projekto rengimo reikalavimus, per 5 darbo dienų terminą turi priimti sprendimą išduoti Projekto rengimo reikalavimus arba motyvuotai atsisakyti išduoti, todėl organizuoti faktinių duomenų patikrinimą vietoje neturi galimybių.

11.4. Atsižvelgiant į tai, kad 2018 m. spalio 9 d. Sutikimas nutrauktas, Č. S. neturi teisės

naudotis valstybine žeme dokumente nurodytais tikslais.

11.5. NŽT Skyriaus 2021 m. gruodžio 2 d. raštu Nr. 48SD-19089-(14.48.136E.) „Dėl žemės sklypo, reikalingo statiniui eksploatuoti, suformavimo“ Č. S. ir A. S. buvo informuoti apie teisę, šių pageidavimu, savo lėšomis formuoti žemės sklypą po pastatu-sandėliu (unikalus Nr. <...> esančiu Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., atliekant projekto patikslinimo (teritorija suprojektuota tuomečio Vilniaus apskrities viršininko 2006 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. 2.3-1612-41 „Dėl Vilniaus rajono, <...> seniūnijos, <...> kadastro vietovės (<...> dalies) žemės reformos žemėtvarkos projekto patvirtinimo, Vilniaus apskrities viršininko įsakymu Nr. 2.3-6775-41 patvirtintoje teritorijoje“) procedūras bei žemės sklypo kadastrinius matavimus; pasiūlyta kreiptis į žemės sklypų kadastro duomenis nustatančius asmenis, nurodytus Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje ir 11 straipsnyje, dėl žemės sklypo kadastrinių matavimų atlikimo.

Žemės sklypai po statiniais yra formuojami tam, kad šių statinių savininkams būtų sudarytos galimybės naudotis turimais statiniais. Taigi, valstybinės žemės, esančios po privatiems asmenims priklausančiais statiniais, formavimo tikslas yra numatyti, kad ateityje toks žemės sklypas galėtų būti parduotas ar išnuomotas statinio savininkui. Taigi, valstybinės žemės sklypo formavimas po statiniais tiesiogiai susijęs su tokio žemės sklypo pardavimu ar nuoma.

Atsižvelgiant į įsiteisėjusį teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą, manytina, kad žemės sklypas gali būti formuojamas tik pastatui-sandėliui (unikalus Nr. <...>), esančiam Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., eksploatuoti, arba ir tiems statiniams, kurie bus nurodyti Savivaldybės išduotoje pažymoje, patvirtinančioje pastatų naudojimą pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą paskirtį.

11.6. NŽT nėra išdavusi dokumento, suteikiančio teisę naudotis valstybine žeme, išskyrus laikotarpį nuo 2018 m. spalio 9 d. iki 2019 m. gruodžio 23 d., kai buvo išduotas 2018 m. spalio 9 d. Sutikimas, suteikiantis teisę laikinai naudotis valstybine žeme statybos metu. Atsižvelgiant į tai, nėra galimybės pateikti informacijos, koku teisiniu pagrindu, kokio dydžio ir kiek laiko Pareiškėjas naudojasi (naudojosi) valstybine žeme, kai 2018 m. spalio 9 d. Sutikimas negaliojo.

11.7. NŽT nuomone, klausimas dėl žemės sklypo, reikalingo statiniams, Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k., eksploatuoti, formavimo gali būti sprendžiamas, tik išsprendus klausimus dėl statinių naudojimo, t. y. turi būti įvykdytas teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas ir (ar) nustatytas kitų statinių tinkamas naudojimas pagal jų tiesioginę paskirtį (Savivaldybės išduota pažyma, patvirtinanti statinių naudojimą pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą paskirtį).

12. Savivaldybės administracijos 2023 m. spalio 9 d. raštu Nr. A33(1)-10481 Č. S. ir A. S. buvo informuoti apie 2023 m. spalio 6 d. atliktą pastatų, kurių unikalūs numeriai: <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...>, <...> ir <...>, esančių <...> k., <...> sen., Vilniaus r. (toliau – Pastatai), techninės priežiūros patikrinimą, pažymint:

12.1. nustatyta, kad Pastatai sugriuvę arba sunykę, išskyrus pastatus, kurių unikalūs numeriai: <...> (sandėlis) ir <...> (siloso tranšėja), kurių būklė yra patenkinama;

12.2. pradėti pastatų, kurių unikalūs numeriai: <...>, <...> ir <...>, nedidelės apimties atstatymo darbai;

12.3. teritorija aplink Pastatus aptverta;

12.4. teismo 2023 m. kovo 10 d. Nutartis, įsiteisėjusi 2023 m. kovo 22 d., neįvykdyta.

Savivaldybės administracijos 2023 m. spalio 9 d. Seimo kontrolierei pateiktais duomenimis, 2023 m. spalio 6 d. atlikto statinių techninės (naudojimo) priežiūros patikrinimo rezultatai nebuvo ginčyti.

13. Su Skunde nurodytomis aplinkybėmis susiję Nekilnojamojo turto registro 2024 m. kovo 28 d. duomenys:

13.1. pastatų, kurių kadastro duomenų nustatymo data pažymėta 1995 m. rugpjūčio 1 d. – karvidė (<...>) 1Ž1p; veršidė (<...>) 2Ž1p; karvidė (<...>) 4Ž1p; karvidė (<...>) 5Ž1p; sandėlis (<...>) 8F1g; sandėlis (<...>) 9F1m; ūkinis pastatas (<...>) 10I1m; kiti inžineriniai statiniai – kiemo statiniai (siloso tranšėjos 11H1b, 12H1b, vandens bokštas 14H1g (<...>)), savininkas yra Č. S. ir A.

S.;

13.2. buvusių pastatų, kurie pažymėti kaip sunaikinti, išregistruoti (kadastro duomenų nustatymo data pažymėta 2022 m. rugpjūčio 11 d.) – arklidė (<...>) 3Ž1p; arklidė (<...>) 6Ž1m; gamybinis pastatas (<...>) 7G1p; siurblinė (<...>) 13H1p; svarstyklės (<...>) 15H1p savininkas buvo Č. S. ir A. S.;

13.3. 0,2508 ha žemės sklypo (kadastro Nr. <...>), pagrindinė naudojimo paskirtis – kita; naudojimo būdas – komercinės paskirties objektų teritorijos, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos) savininkas nuo 2014 m. gruodžio 11 d. yra Č. S.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

14. *Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnis* – „1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės apsaugos ar šalies ekonominės gerovės interesams, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat būtina žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.“

15. *Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 12 straipsnis* – „1. Valstybės, šio Pakto Šalys, pripažįsta kiekvieno žmogaus teisę turėti kuo geriausią fizinę ir psichinę sveikatą.

2. Priemonės, kurių valstybės, šio Pakto Šalys, imasi šiai teisei visiškai įgyvendinti, turi apimti priemones, kurių reikia siekiant užtikrinti:

[...]

b) kad visais aspektais gerėtų aplinkos ir gamybos higiena; [...].“

16. *Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnis* – „[...] Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

17. *Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso:*

150 straipsnis – „1. Komercinės ar ūkinės veiklos tvarkos pažeidimas užtraukia baudą nuo trijų šimtų devyniasdešimt iki vieno tūkstančio vieno šimto eurų.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytas administracinis nusižengimas, padarytas pakartotinai, užtraukia baudą nuo vieno tūkstančio vieno šimto iki vieno tūkstančio devynių šimtų penkiasdešimt eurų.

3. Šio straipsnio 1 dalyje numatytas administracinis pažeidimas, padarytas vykdant nedeklaruotą savarankišką veiklą, užtraukia baudą nuo septynių šimtų aštuoniasdešimt iki vieno tūkstančio vieno šimto eurų.

4. Šio straipsnio 3 dalyje numatytas administracinis nusižengimas, padarytas pakartotinai, užtraukia baudą nuo vieno tūkstančio vieno šimto iki vieno tūkstančio devynių šimtų penkiasdešimt eurų.“

589 straipsnis – „Administracinių nusižengimų teiseną pradeda, administracinių nusižengimų tyrimą atlieka ir administracinių nusižengimų protokolus surašo, išskyrus šio kodekso 611 straipsnio 4 dalyje nustatytus atvejus, šių institucijų pareigūnai: [...]

66) Valstybinės mokesčių inspekcijos – dėl šio kodekso 93, 95, 96¹, 99, 127, 132, 137, 143, 150, 151, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 172, 173, 174, 176, 180, 187, 187¹, 188, 188¹, 188³, 188⁴, 189, 190, 191, 192, 194, 198¹, 205, 207, 207¹ straipsniuose, 209 straipsnio 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 dalyse, 214 straipsnyje, 223 straipsnio 4, 5 dalyse, 224, 362¹, 431, 449, 449¹ straipsniuose, 450 straipsnio 1, 2, 17, 18 dalyse, 505, 507, 546 straipsniuose numatytų administracinių nusižengimų; [...].“

18. *Lietuvos Respublikos teismų įstatymo:*

1 straipsnis – „1. Teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai.

2. Teismai sprendimus bylose priima Lietuvos Respublikos vardu.

3. Bylose teismų priimtus sprendimus gali peržiūrėti tik teismas ir tik įstatymų nustatyta tvarka.“

4 straipsnis – „1. Lietuvos Respublikos piliečiai turi teisę į teisminę gynybą nuo kėsimosi į Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir įstatymuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse įtvirtintas jų teises ir laisves. Įstatymų numatytais atvejais jie turi teisę gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą.“

19. *Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo:*

17 straipsnis – „Seimo kontrolierius ne vėliau kaip per 7 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai šio įstatymo 21 straipsnyje nustatyta tvarka informuodamas pareiškėją, jeigu: [...] 6) padaro išvadą, kad skundą nagrinėti tikslinga kitoje institucijoje ar įstaigoje.

[...]

4. Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šio straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės, skundo tyrimas nutraukiamas.“

22 straipsnis – „1. Seimo kontrolierius, atlikęs tyrimą, priima sprendimą:

1) pripažinti skundą pagrįstu;

2) atmesti skundą;

3) nutraukti skundo tyrimą.

[...]

3. Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.“

20. *Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 4 straipsnis – „2. Valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principai yra šie:*

[...]

10) pagarba žmogui ir valstybei. Valstybės tarnautojas privalo gerbti žmogų, žmogaus teises ir laisves, valstybę, jos institucijas ir įstaigas, laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų ir vykdyti teismų sprendimus; [...].“

21. *Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo:*

1 straipsnis – „1. Šis įstatymas nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; ūkio subjektų veiklos priežiūros pagrindines nuostatas; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. [...]“.

2 straipsnis – „[...] 2. Administracinė procedūra – pagal šį įstatymą viešojo administravimo subjekto atliekami privalomi veiksmai nagrinėjant skundą apie viešojo administravimo subjekto veiksmus, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą ir priimant dėl to administracinės procedūros sprendimą.

[...]

5. Administracinis sprendimas – teisės aktų reglamentuotu būdu ir (ar) forma išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar individualiai apibrėžtai asmenų grupei.

[...]

10. Prašymas – su asmens teisių ar teisėtų interesų pažeidimu nesusijęs asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą prašant atlikti teisės aktuose nustatytus veiksmus.

[...]

12. Skundas – asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame tas asmuo nurodo, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašo juos apginti.

[...]

18. Viešasis administravimas – teisės aktais reglamentuota viešojo administravimo subjektų veikla, skirta teisės aktams įgyvendinti: administracinis reglamentavimas, administracinių sprendimų priėmimas, teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo priežiūra, administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas. [...]“.

3 *straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

[...]

4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais;

5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį;

[...]

9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs;

[...]

11) skaidrumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjekto veikla turi būti vieša, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus; [...]“.

11 *straipsnis* – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...]“.

23 *straipsnis* – „1. Administracinę procedūrą pradeda viešojo administravimo subjekto vadovas arba jo įgaliotas pareigūnas, valstybės tarnautojas, kitas įstatymų nustatytą specialų statusą turintis fizinis asmuo, darbuotojas arba viešojo administravimo subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens sudaryta komisija rašytiniu pavedimu per 3 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos.

2. Draudžiama persiūsti (perduoti) skundą nagrinėti pareigūnui, valstybės tarnautojui, kitam įstatymų nustatytą specialų statusą turinčiam fiziniam asmeniui ar darbuotojui, o kai skundas dėl viešojo administravimo subjekto veiksmų ar neveikimo paduodamas aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui, – viešojo administravimo subjektui ar jo administracijos padaliniiui, kurių veiksmai yra skundžiami. [...]“.

22. *Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 12 straipsnis* – „1. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi šias teises ir pareigas: [...] 15) gavę pranešimą ir (ar) informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, imtis priemonių, kad pažeidimas būtų išaiškintas ir nustatyti pažeidėjai, o jeigu patys to padaryti negali, informuoti kompetentingą valstybės instituciją, kad ši imtųsi priemonių pažeidimui išaiškinti ir pažeidėjui nustatyti. Priimant sprendimą dėl reagavimo ar nereagavimo į pranešimus ar gautą informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus, įvertinamas informacijos pagrįstumas, patikimumas, įtariamo pažeidimo keliamo grėsmė saugomai vertybei (reikšmingumas), institucijos išteklių naudojimo efektyvumas ir pagrįstumas. Sprendimų dėl reagavimo į pranešimus ir (ar) informaciją apie galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus priėmimo tvarką nustato aplinkos ministras ar jo įgaliota institucija; [...]“.

23. *Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo*, galiojusio 2021 m. birželio 30 d. patikrinimo (pažymos 6.3.2 papunktis) metu, 8 *straipsnis* – „1. Statybos valstybinę priežiūrą atlieka VTPSI.“

24. *Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo, statybos ir žemės naudojimo valstybinės priežiūros įstatymo* redakcija nuo 2024 m. sausio 1 d.:

1 *straipsnis* – „1. Šis įstatymas nustato teritorijų planavimo, statybos ir žemės naudojimo valstybinės priežiūros tvarką, valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos – Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (toliau – Inspekcija) – kompetenciją, pareigas ir teises.“

7 *straipsnis* – „2. Statybos valstybinė priežiūra apima: [...] 3) statybos dalyvių veiksmų atitikties statybą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams tikrinimą; 4) statybos vykdymo teisėtumo tikrinimą; [...] 9) asmenų prašymų, skundų dėl statybos proceso nagrinėjimą; [...]“

11 *straipsnis* – „4. Statybos valstybinės priežiūros pareigūnas kartu su šio straipsnio 2 dalyje nurodytais kitų viešojo administravimo subjektų atstovais patikrinimo metu: [...] 4) patikrina, ar statinio statyba atitinka Statybos įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų reikalavimus, kai statinio projektas neprivalomas; [...]“

12 *straipsnis* – „1. Reidų tikslas – be išankstinio statytojų įspėjimo, nuotoliniu būdu arba atvykus į teritoriją atlikti jos apžiūrą, rinkti duomenis apie joje vykdomas statybas ir galimus Statybos įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų pažeidimus, kurių pagrindu organizuojami statybos patikrinimai. Inspekcija reidus organizuoja ir vykdo viešojo administravimo subjektų ar teisėsaugos institucijų prašymu ar pavedimu, taip pat Inspekcijos vadovo nustatyta tvarka numato kiekvienais metais savo iniciatyva vykdomų reidų skaičių.“

22 *straipsnis* – „1. Žemės naudojimo valstybinę priežiūrą atlieka Inspekcija.

2. Žemės naudojimo valstybinė priežiūra apima:

1) planinius ir neplaninius žemės naudojimo patikrinimus, kurių metu tikrinama, ar žemę naudojančias asmenis laikosi žemės naudojimo reikalavimų pagal šio įstatymo 24 straipsnio 3 dalyje nurodytus kriterijus;

2) asmenų prašymų, skundų, susijusių su žemės naudojimo valstybine priežiūra, nagrinėjimą;

3) privalomųjų nurodymų pateikti reikalingą informaciją, dokumentus, pašalinti patikrinimų metu nustatytus teisės aktų pažeidimus teikimą;

4) konsultacijų ir metodinės pagalbos, susijusių su žemės naudojimo valstybine priežiūra, teikimą ir kitus prevencinius veiksmus, kuriais siekiama mažinti pažeidimų, susijusių su žemės naudojimu: teisės aktų analizę, informacijos apie teisės aktų taikymą vertinimą ir viešinimą, prevencinius patikrinimus;

5) kitus šiame įstatyme ir kituose žemės naudojimo valstybinę priežiūrą reglamentuojančiuose teisės aktuose nurodytus su žemės naudojimo valstybine priežiūra susijusius Inspekcijos veiksmus.“

24 *straipsnis* – „7. Žemės naudojimo patikrinimo rezultatai įforminami Inspekcijos vadovo nustatytos formos patikrinimo aktu.“

25. *Nekilnojamojo turto registro įstatymo 4 straipsnis* – „Visi nekilnojamojo turto registre esantys duomenys nuo jų įrašymo laikomi teisingais ir išsamiais, kol jie nenuginčyti įstatymų nustatyta tvarka.“

26. *Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 22 straipsnis* – „[...] 2. Valstybinės žemės sklypų naudotojai, kuriems žemės sklypai suteikti teisės aktų nustatyta tvarka arba kuriems žemę administruojančių institucijų sprendimais leista žeme naudotis žemės reformos metu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka už naudojimąsi žeme iki nuomos ar pirkimo–pardavimo sutarčių sudarymo moka žemės nuomos mokesį, išskyrus už žemę, perduotą naudotis panaudai.“

27. *Lietuvos Respublikos žemės įstatymo* redakcija iki 2024 m. sausio 1 d.:

9 *straipsnis* – „[...] 6. Valstybinė žemė išnuomojama be aukciono, jeigu:

1) ji užstatyta fiziniams ir juridiniams asmenims nuosavybės teise priklausančiais ar jų nuomojamais statiniais ar įrenginiais (išskyrus laikinuosius statinius, inžinerinius tinklus ir neturinčius aiškios funkcinės priklausomybės ar apibrėžto naudojimo arba ūkinės veiklos pobūdžio statinius, kurie tarnauja pagrindiniam statiniui ar įrenginiui arba jo priklausiniui). Valstybinės žemės sklypai, užstatyti fizinių ar juridinių asmenų nuomojamais statiniais ar įrenginiais, išnuomojami tik šių statinių ar įrenginių nuomos terminui. Valstybinės žemės sklypai išnuomojami teritorijų planavimo dokumentuose ar žemės valdos projektuose nustatyto dydžio, kuris būtinas statiniams ar įrenginiams eksploatuoti pagal Nekilnojamojo turto kadastrę įrašytą jų tiesioginę paskirtį;

[...]

14. Valstybinės žemės nuomininkai turi teisę naudoti išnuomotą valstybinės žemės sklypą savo veiklai vykdyti nepažeisdami nustatytos pagrindinės žemės naudojimo paskirties, naudojimo būdo, [...].

15. Valstybinės žemės nuomos sutartis turi būti nutraukiama prieš terminą nuomotojo reikalavimu, jeigu žemės nuomininkas naudoja žemę ne pagal sutartyje nurodytą pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir (ar) būdą arba yra keičiama pagrindinė žemės sklypo naudojimo paskirtis ir (ar) būdas, išskyrus šio įstatymo 23 straipsnio 8 dalyje nurodytą atvejį. Galimybė keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir (ar) būdą, nurodant pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir (ar) būdą, į kuriuos keičiami pagrindinė žemės sklypo naudojimo paskirtis ir (ar) būdas, Vyriausybės nustatyta tvarka šio įstatymo 23 straipsnio 8 dalyje nurodytu atveju turi būti numatyta valstybinės žemės nuomos sutartyje arba jos pakeitime.

16. Sprendimas nutraukti valstybinės žemės nuomos sutartį prieš terminą dėl statinių ar įrenginių nenaudojimo pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą jų tiesioginę paskirtį priimamas, jeigu per nustatytą 2 metų laikotarpį valstybinės žemės nuomininkas nepašalina nustatytų žemės nuomos sutarties pažeidimų. Apie sprendimą dėl statinių ar įrenginių nenaudojimo pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą jų tiesioginę paskirtį turi būti informuojama savivaldybė. Priėmus sprendimą nutraukti valstybinės žemės nuomos sutartį arba jos nesudaryti dėl statinių ar įrenginių nenaudojimo pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą jų tiesioginę paskirtį, kai tai neatitinka valstybinės žemės nuomos sutarties sudarymo sąlygų, Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka valstybė išperka teisėtai pastatytus statinius ir įrenginius, atlygindama jų rinkos vertę, apskaičiuotą taikant Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatyme nustatytą individualų turto vertinimą, atsižvelgiant į esamą statinių ir įrenginių būklę. [...].

10 *straipsnis* – „1. Valstybinės žemės, išnuomos šio įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 1 punkte nustatytu atveju, nuomos sutartyje galimybė statyti naujus ir (ar) rekonstruoti esamus statinius ar įrenginius įrašoma nuomininko prašymu sudarant valstybinės žemės nuomos sutartį arba susitarimą dėl valstybinės žemės nuomos sutarties pakeitimo. Nuomininko galimybė statyti naujus ir (ar) rekonstruoti esamus statinius ar įrenginius valstybinės žemės nuomos sutartyje numatoma tik tuo atveju, jeigu valstybinės žemės sklypas išnuomotas ilgesniam negu 3 metų laikotarpiui ir jeigu tokia statyba ir (ar) rekonstravimas galimi pagal galiojančius teritorijų planavimo dokumentų sprendinius ir atitinka nuomos sutartyje nurodytą valstybinės žemės sklypo pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir būdą. Valstybinės žemės nuomos sutartyje nurodoma, kad nuomininkas galimybę statyti ir (ar) rekonstruoti statinius ar įrenginius įgyja tik sumokėjęs į valstybės biudžetą ir savivaldybės, kurios teritorijoje yra žemės sklypas, biudžetą šio straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytą atlyginimą už galimybę statyti ir (ar) rekonstruoti statinius ar įrenginius. [...]“.

32 *straipsnis* – „3. NŽT: [...] 9) organizuoja ir vykdo valstybinę žemės naudojimo kontrolę; [...]“.

36 *straipsnis* – „1. Žemės naudojimo valstybinę kontrolę pagal Vyriausybės patvirtintus nuostatus organizuoja ir vykdo NŽT, o koordinuoja Vyriausybės įgaliota institucija. [...]“.

28. *Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 36 straipsnis* (įsigaliojo 2024 m. sausio 2 d.) – „Žemės naudojimo valstybinę priežiūrą Teritorijų planavimo, statybos ir žemės naudojimo valstybinės priežiūros įstatymo nustatyta tvarka organizuoja ir vykdo Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, koordinuoja Aplinkos ministerija.“

29. *Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 15 straipsnis* – „Nacionalinis visuomenės sveikatos centras: [...] 2) pagal asmenų prašymus, pranešimus, skundus vykdo visuomenės sveikatos saugos reglamentų (higienos normų), kurių kontrolė nėra pavesta kitiems viešojo administravimo subjektams, laikymosi kontrolę (valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę) pagal sveikatos apsaugos ministro nustatytą kontroliuojamų sričių sąrašą;

[...]

8) vykdo kvapų valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose, įskaitant tai, kaip laikomasi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimuose ir taršos leidimuose Nacionalinio visuomenės sveikatos centro nustatytų sąlygų dėl kvapų valdymo; [...].“

30. *Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymo:*

1 *straipsnis* – „Triukšmo valdymo įstatymas nustato triukšmo prevencijos teisinius pagrindus, triukšmo valdymo subjektų teises, pareigas, triukšmo kontrolės ir stebėsenos (monitoringo) tvarką.

[...]

„Šio įstatymo tikslas – reglamentuoti veiklos, kurią vykdant skleidžiamas triukšmas, valdymą siekiant išvengti klausos sutrikimų ar netekimo, apsaugoti žmonių gyvybę ir sveikatą bei aplinką nuo neigiamo triukšmo poveikio.“

2 *straipsnis* – „[...] 5. Dirginimas – per apklausas triukšmo poveikio vietoje nustatytas bendruomenės nepasitenkinimas dėl triukšmo.

6. Įvertinimas – triukšmo rodiklio dydžio arba triukšmo kenksmingo poveikio žmogui nustatymas pagal skaičiavimo, prognozavimo ar matavimo metodą.

7. Judrus triukšmo šaltinis – motorinės transporto priemonės ir kiti judantys mechanizmai, skleidžiantys triukšmą.

8. Kenksmingas poveikis – neigiamas poveikis žmogaus sveikatai ar gyvajai gamtai.

[...]

19. Triukšmas – nepageidaujami arba žmogui kenksmingi išoriniai garsai, kuriuos sukuria žmonių veikla.“

4 *straipsnis* – Valstybinį triukšmo valdymą pagal savo kompetenciją įgyvendina:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybė;

2) Lietuvos Respublikos ministerijos (Vidaus reikalų, Sveikatos apsaugos, Aplinkos, Susisiekimo, Žemės ūkio).“

6 *straipsnis* – „Vidaus reikalų ministerija:

1) įgalioja pavaldžias viešojo administravimo institucijas teisės aktų nustatyta tvarka visą parą atlikti triukšmo kontrolę gyvenamuosiuose pastatuose, privačiuose valdose ir viešosiose vietose, t. y. miestų, gyvenviečių gatvėse, [...];

2) nustato pavaldžių viešojo administravimo institucijų kompetenciją triukšmo valdymo srityje ir prižiūri, kaip ji įgyvendinama.“

14 *straipsnis* – „1. Triukšmo šaltinių valdytojai, planuojantys savo ūkinėje veikloje naudoti stacionarius triukšmo šaltinius, privalo įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka atlikti triukšmo poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai vertinimą.

2. Triukšmo šaltinių valdytojai, planuojantys statybos, remonto, montavimo darbus gyvenamosiose vietovėse, privalo ne vėliau kaip prieš 7 kalendorines dienas iki šių darbų pradžios pateikti savivaldybės institucijoms informaciją apie triukšmo šaltinių naudojimo vietą, planuojamą triukšmo lygį ir jo trukmę per parą, triukšmo mažinimo priemones.

3. Triukšmo šaltinių valdytojai privalo laikytis nustatytų triukšmo ribinių dydžių ir užtikrinti, kad naudojamų įrenginių, inžinerinių statinių ir sistemų, vykdomos ūkinės veiklos ir jos lemiamo

triukšmo lygis neviršytų vietai, kurioje naudojami triukšmo šaltiniai, nustatytų triukšmo ribinių dydžių. [...].“

31. *Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo:*

4 straipsnis – „Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra:

[...]

5) teisėtumo. Savivaldybės institucijų ir įstaigų veikla grindžiama Konstitucija, įstatymais ir kitais teisės aktais;

6) savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus;

[...]

12) žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo. Savivaldybės institucijų ar valstybės tarnautojų priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių, lygių galimybių“.

6 straipsnis – „Savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos: [...] 21) statinių naudojimo priežiūra įstatymų nustatyta tvarka; [...].“

32. *Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“ (nuostatos, įsigaliojusios 2023 m. sausio 4 d.):*

7 punktas – „Aplinkos ministerijos veiklos tikslai:

[...]

7.5. formuoti valstybės politiką žemės tvarkymo: žemės reformos, žemėtvarkos, nekilnojamojo turto kadastro, žemės naudojimo valstybinės kontrolės srityse, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti šios politikos įgyvendinimą; [...].“

8 punktas – „Aplinkos ministerija aplinkos ministrui pavestose valdymo srityse atlieka šias funkcijas: 8.1. rengia Lietuvos Respublikos Seimo priimamų teisės aktų, Vyriausybės nutarimų, sprendimų, rezoliucijų, ministro įsakymų ir kitų teisės aktų projektus ir koordinuoja (organizuoja) jų įgyvendinimą; [...].“

15 punktas – „Aplinkos ministerija taip pat atlieka šias funkcijas: [...] 15.11. kontroliuoja Aplinkos ministerijai pavaldžių įstaigų veiklą; [...].“

33. *Naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“ (nuostatos, įsigaliojusios 2022 m. balandžio 7 d.):*

35 punktas – „Valstybinės žemės nuomos procedūrą vykdanči institucija:

[...]

35.4. nustatęs, kad asmuo pateikė visus Taisyklių 34 punkte nurodytus dokumentus ir reikalingus duomenis, per 30 darbo dienų nuo gauto prašymo įvertinimo atlieka faktinių duomenų patikrinimą vietoje, t. y. įvertina, ar valstybinės žemės sklype esantys statiniai ir (ar) įrenginiai yra naudojami pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą jų tiesioginę paskirtį, valstybinės žemės sklypas atitinka Taisyklių 3 ir 8 punktų reikalavimus dėl ploto.

Jeigu atlikus faktinių duomenų patikrinimą vietoje nustatoma, kad esantys statiniai ir (ar) įrenginiai nenaudojami ar jų faktinė būklė galimai neatitinka Nekilnojamojo turto registre nurodytos informacijos, valstybinės žemės nuomos procedūrą vykdanči institucija per 5 darbo dienas kreipiasi į Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 49 straipsnio 1 dalyje nustatytą statinio naudojimo priežiūrą atliekančią instituciją dėl statinio naudojimo pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą paskirtį nustatymo. Valstybinės žemės nuomos sutartis nesudaroma, jeigu statinio naudojimo priežiūrą atliekanti institucija nustato, kad statinys netinkamas naudoti pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą jo tiesioginę paskirtį;

35.5. nustačiusi, kad nuomojamas valstybinės žemės sklypo plotas yra didesnis, nei yra būtinas jame esantiems statiniams ir (ar) įrenginiams eksploatuoti, valstybinės žemės nuomos procedūrą vykdanči institucija per 5 darbo dienas raštu praneša prašymą pateikusiam asmeniui, kad būtina parengti teritorijų planavimo dokumentą ar žemės valdos projektą, kurio tikslas – pertvarkyti (padalyti) valstybinės žemės sklypą, reikalingą esamiems statiniams ir (ar) įrenginiams eksploatuoti.

Teritorijų planavimo dokumentas ar žemės valdos projektas ir žemės sklypo planas rengiami asmens, pageidaujancio išsinuomoti valstybinės žemės sklypą (jo dalį), lėšomis.“

34. *Kadastro duomenų, kurių reikia nekilnojamojo turto mokesčiams apskaičiuoti ir kitiems tikslams, rengimo, teikimo ir atsiskaitymo už juos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 1373 „Dėl Kadastro duomenų, kurių reikia nekilnojamojo turto mokesčiams apskaičiuoti ir kitiems tikslams, rengimo, teikimo ir atsiskaitymo už juos taisyklių patvirtinimo“:*

1 punktas – „1. Kadastro duomenų, kurių reikia nekilnojamojo turto mokesčiams apskaičiuoti ir kitiems tikslams, rengimo, teikimo ir atsiskaitymo už juos taisyklės (toliau vadinama – Taisyklės) nustato nekilnojamojo turto kadastro duomenų, kurių reikia nekilnojamojo turto, žemės nuomos mokesčiams apskaičiuoti ir kitoms tiesioginėms funkcijoms vykdyti, pateikimo Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Finansų ministerijos (toliau vadinama – Valstybinė mokesčių inspekcija), kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms, taip pat kadastro duomenų apie Nekilnojamojo turto registre neįregistruotus valstybinės žemės sklypus, kurie suteikti teisės aktų nustatyta tvarka arba kuriais žemę administruojančių institucijų sprendimais leista naudotis žemės reformos metu (toliau vadinama – suteikti naudotis valstybinės žemės sklypai), ir jų naudotojus rengimo ir kaupimo tvarką.

3 punktas – „Kadastro duomenis apie Nekilnojamojo turto registre neįregistruotus suteiktus naudotis valstybinės žemės sklypus ir jų naudotojus rengia duomenų tvarkytojai:

3.1. apskričių viršininkų administracijų žemės tvarkymo departamentų teritoriniai žemėtvarkos skyriai:

3.1.1. apie asmenims suteiktus naudotis valstybinės žemės sklypus, dėl kurių pateikti prašymai privatizuoti, išsinuomoti ar gauti naudotis neatlygintinai, bet valstybinės žemės nuomos ar panaudos sutartys nesudarytos;

3.1.2. apie asmenims suteiktus ar išnuomotus valstybinės žemės sklypus, dėl kurių valstybinės žemės nuomos ar panaudos sutartys sudarytos;

3.1.3. apie asmenims suprojektuotus ir paženklintus vietovėje pagal žemės reformos žemėtvarkos projektus naudojamus valstybinės žemės sklypus;

3.1.4. apie kaimo vietovėje esančius statiniams ir įrenginiams eksploatuoti reikalingus žemės sklypus, kurie nebuvo suteikti ar išnuomoti; [...].“

35. *Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. 349 „Dėl Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo (su pakeitimais) (galiojusių 2021 m. birželio 30 d. patikrinimo (pažymos 6.3.2 papunktis) atlikimo metu):*

10 punktas – „Inspekcijos veiklos tikslai: [...] 10.2. užtikrinti, kad statinių statyba būtų vykdoma teisėtai; [...].“

11 punktas – „Inspekcija atlieka šias funkcijas: [...] 11.2. įgyvendindama 10.2 papunktyje nurodytą tikslą: [...] 11.2.4. pagal kompetenciją nagrinėja asmenų skundus ar pranešimus, susijusius su statybos procesu, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo 25 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse nustatytais atvejais ir tvarka, taip pat ir Inspekcijos viršininko nustatyta tvarka. Skundus ir pranešimus, kiek to nereglamentuoja Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymas, nagrinėja Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka (skundai ir pranešimai dėl teisės aktų reikalavimų mažareikšmių pažeidimų nenagrinėjami); [...].“

36. *Žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 3D-452/D1-513 „Dėl Žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimo taisyklių patvirtinimo“* (nuostatos, galiojusios 2023 m. sausio 25 d. Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymo Nr. KAD1-142 (pažymos 11.3 papunktis) priėmimo metu):

1 punktas – „Žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų (toliau – Projektas) rengimo, finansavimo, viešinimo, derinimo, tikrinimo ir tvirtinimo tvarką, taip pat atvejus ir tvarką, kai žemės sklypai pertvarkomi nerengiant Projekto.“

24 punktas – „Organizatorius per 5 darbo dienas nuo sprendimo pradėti rengti Projektą priėmimo dienos, atsižvelgdamas į Projekto tikslus ir vadovaudamasis Taisyklių 25 punktu, per ŽPDRIS parengia Projekto rengimo reikalavimus (Taisyklių 3 priedas) (toliau – reikalavimai) ir ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo sprendimo pradėti rengti Projektą priėmimo su prašymu pateikti reikalavimus (Taisyklių 2 priedas) per ŽPDRIS kreipiasi į: 24.1. Nacionalinės žemės tarnybos teritorinį padalinį, jei Projekto teritorijoje (ar jos dalyje) yra Nacionalinės žemės tarnybos patikėjimo teise valdomos valstybinės žemės [...]“

25 punktas – „Reikalavimai per ŽPDRIS turi būti pateikti per 5 darbo dienas nuo prašymo juos pateikti gavimo dienos. [...]“

26 punktas – „Jei reikalavimai per Taisyklių 25 punkte nustatytą terminą nebuvo pateikti ir nepateikiamas motyvuotas atsakymas, kodėl nepateikti reikalavimai, organizatorius turi teisę pradėti rengti Projektą. Kai pateikiamas Taisyklių 25 1 punkte nurodytas motyvuotas atsakymas, kodėl nepateikti reikalavimai, ir organizatorius sutinka su atsisakymu juos pateikti, organizatorius priima sprendimą nerengti Projekto ir apie tai ne vėliau kaip kitą darbo dieną ŽPDRIS priemonėmis informuoja prašymą pateikusį iniciatorių. Organizatoriui nesutikus su pateiktu atsakymu, kodėl nepateikti reikalavimai, jis ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo atsisakymo pateikti reikalavimus gavimo turi teisę institucijai teikti motyvuotą pakartotinį prašymą pateikti reikalavimus, nurodydamas pagrįstas pakartotinio prašymo pateikimo priežastis ir pridėdamas pakartotinį prašymą pagrindžiančius dokumentus. Pakartotinis organizatoriaus prašymas nagrinėjamas Taisyklių nustatyta tvarka ir terminais. Jeigu pakartotinai atsisakoma pateikti reikalavimus, organizatorius per 5 darbo dienas nuo atsisakymo gavimo dienos priima sprendimą nerengti Projekto. [...]“

37. *Kitos paskirties valstybinės žemės sklypų, parduodamų ar išnuomojamų ne aukciono būdu, administravimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 3D-40 „Dėl Kitos paskirties valstybinės žemės sklypų, parduodamų ar išnuomojamų ne aukciono būdu, administravimo metodikos patvirtinimo“*:

1 punktas – „Kitos paskirties valstybinės žemės sklypų, parduodamų ar išnuomojamų ne aukciono būdu, administravimo metodika (toliau – metodika) nustato požymius, kuriais vadovaujantis vertinama, ar valstybinės žemės sklypas ar jo dalis (toliau – žemės sklypas) atitinka Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 1 punkte ar 10 straipsnio 5 dalies 1 punkte ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarime Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“ nurodytas sąlygas dėl valstybinės žemės nuomos ar pardavimo ne aukciono būdu.“

3 punktas – „Tikrinant nuomojamą arba prašomą parduoti ar išnuomoti valstybinės žemės sklypą vizualiai nustatoma, ar statinio arba įrenginio (toliau – statinys) išorinės atitvaros (stogas, išorinės sienos) yra pažeistos. Tuo atveju, jeigu statinio išorinės atitvaros yra pažeistos, vertinama, ar išorinių atitvarų pažeidimai trukdo statinį naudoti pagal Nekilnojamojo turto kadastrę įrašytą jo tiesioginę paskirtį vadovaujantis statybos techniniame reglamente STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. D1-713 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ patvirtinimo“, nurodytais statinių naudojimo paskirčių ir jų pogrupių apibrėžimais“.

4 punktas – „Jeigu statinio išorinėse atitvarose yra pažeidimų, atitinkančių metodikos 5 punkte aprašytus požymius, per 5 darbo dienas kreipiamasi į statinio naudojimo priežiūrą atliekančią instituciją dėl statybos techninio reglamento STR 1.07.03:2017 „Statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarka. Naujų nekilnojamojo turto kadastro objektų formavimo tvarka“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-971 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.07.03:2017 „Statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarka. Naujų nekilnojamojo turto kadastro objektų formavimo tvarka“ patvirtinimo“, nustatytos formos pažymos, patvirtinančios pastatų naudojimą pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą paskirtį, išdavimo“.

38. Lietuvos higienos normos HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. v-885 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“ ir kvapų kontrolės gyvenamosios aplinkos ore taisyklių patvirtinimo“, 1 punktas – „Kvapo koncentracijos ribinė vertė taikoma gyvenamosios paskirties pastatų [...] patalpų orui bei jų žemės sklypų ne didesniu kaip 40 m atstumu nuo gyvenamosios paskirties ar nurodytų visuomeninių pastatų aplinkos orui (toliau – gyvenamosios aplinkos oras). [...]“

39. Kvapų kontrolės gyvenamosios aplinkos ore taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. v-885 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“ ir kvapų kontrolės gyvenamosios aplinkos ore taisyklių patvirtinimo“:

3 punktas – „Kvapų kontrolė atliekama gavus asmens (asmenų) skundą, kuriame asmuo (asmens) skundžiasi iš ūkinėje komercinėje (toliau – ūkinė veikla) veikloje naudojamų stacionariųjų taršos kvapais šaltinių (toliau – taršos šaltiniai) skleidžiamais kvapais gyvenamosios aplinkos ore.“

6 punktas – „Skunde pareiškėjas turi nurodyti šiuos duomenis:

6.1. pareiškėjo vardą, pavardę, gyvenamosios vietos adresą ir kontaktinius duomenis;

6.2. ūkinės veiklos, kurioje naudojami taršos šaltiniai skleidžia kvapą gyvenamosios aplinkos ore, vykdytojo pavadinimą, veiklos vykdymo adresą, išskyrus atvejus, kai šių duomenų pareiškėjas negali pateikti ir tai motyvuotai paaiškina skunde;

6.3. kvapo pobūdį bei laiką, kada jaučiamas kvapas, kada jis intensyviausias, ir laiką, kada pareiškėjas siūlo atlikti kvapo kontrolę. [...]“

40. Valstybinės triukšmo kontrolės vykdymo taisyklių, patvirtintų NVSC direktoriaus 2018 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr.-396 „Dėl valstybinės triukšmo kontrolės vykdymo taisyklių patvirtinimo“:

1 punktas – „Valstybinės triukšmo kontrolės vykdymo taisyklės nustato valstybinės triukšmo kontrolės tikslą, rūšis, pavedimų skyrimo, kontrolės vykdymo, patikrinimo dokumentų įforminimo, triukšmo matavimų atlikimo bei veiksmų, nustačius teisės aktų pažeidimus, tvarką.“

2 punktas – „Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Centras) vykdo valstybinę triukšmo kontrolę Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nurodytų triukšmo šaltinių, išskyrus triukšmo šaltinius, kurių triukšmo kontrolę pagal šį įstatymą yra pavesta kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

41. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03 konstatavo:

„[...] Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, kiekvienas valstybės

tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų. Valstybės tarnautojai turi nepiktnaudžiauti jiems nustatytomis galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų. Konstitucinis Teismas 2000 m. birželio 30 d. nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...]

[...] Konstitucinis Teismas 2004 m. liepos 1 d. nutarime ir 2004 m. lapkričio 5 d. išvadoje konstatavo, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms [...].“

Tyrimo išvados

42. Atsižvelgiant į skunde nurodytas ir tyrimo metu paaiškėjusias aplinkybes, išvadas tikslinga pateikti išskiriant šiuos klausimus:

42.1. dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.1 papunkčio rekomendacijos nevykdymo;

42.2. dėl AAD tarnautojų neveikimo, nevykdant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.2 papunkčio rekomendacijos;

42.3. dėl VTPSI tarnautojų veiksmų, galimai netinkamai vykdant statybų valstybinės priežiūros funkciją;

42.4. dėl NVSC tarnautojų neveikimo, nevykdant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.5 papunkčio rekomendacijos;

42.5. dėl neefektyvios valstybinės žemės naudojimo kontrolės;

42.6. dėl teisės į sveiką aplinką.

Dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.1 papunkčio rekomendacijos nevykdymo

43. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

43.1. 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje tuometis Seimo kontrolierius konstatavo, kad leidimas naudotis valstybine žeme teritorijoje prie žemės sklypo, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., buvo išduotas neteisėtai (pažymos 4.9 papunktis), todėl valstybine žeme (galimai neatlygintinai) nuo 2018 metų buvo naudotasi neteisėtai, galimai vykdant joje komercinę veiklą, nesilaikant aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, netinkamai vykdant statinio naudotojo pareigas, todėl pagrįstai galėjo būti keliamas klausimas dėl galimai nusikalstamos veikos, viešojo intereso pažeidimo, galimai neteisėtai vykdytos komercinės veiklos valstybinėje žemėje.

2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.1 papunktyje tuometis Seimo kontrolierius rekomendavo Lietuvos Respublikos generalinei prokurorei įvertinti aplinkybes dėl galimai nusikalstamos veikos ir viešojo intereso pažeidimo (pažymos 5 punktas). Nustačius nusikalstamos veikos požymių, viešojo intereso pažeidimų, rekomenduota užtikrinti teisės aktuose nustatytų veiksmų atlikimą.

43.2. Policija 2021 m. gegužės 18 d. nutraukė tyrimą (pažymos 6.1 papunktis), padariusi išvadą, kad negauta duomenų, jog įstatymų nustatyta tvarka registruota UAB „B“ versliškai ar stambiu mastu vykdė ūkinę, komercinę, finansinę ar profesinę veiklą, neturėdama licencijos (leidimo) veiklai, kuriai jis (ji) reikalinga. NŽT Skyriaus darbuotojų veiksmuose nebuvo nustatyta nusikalstamos veikos (tarnybos pareigų neatlikimo) požymių, nenustatyta didelė žala.

44. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.1 papunktyje Lietuvos Respublikos generalinei prokurorei pateikta Seimo kontrolieriaus rekomendacija buvo įgyvendinta, inicijavus tyrimus ir priėmus sprendimus (pažymos 43.2 papunktis), todėl, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, šios tyrimo dalies aplinkybės dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.1 papunktyje pateiktos Seimo kontrolieriaus rekomendacijos nevykdymo nepasitvirtino.

Dėl AAD tarnautojų neveikimo, nevykdant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.2 papunkčio rekomendacijos

45. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

45.1. 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.2 papunktyje (pažymos 5 punktas) Seimo kontrolierius AAD rekomendavo inicijuoti ir atlikti patikrinimą, kurio metu būtų nustatyta, ar žemės sklype, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., ir šalia šio žemės sklypo esančioje valstybinėje žemėje nepažeidžiami aplinkosauginiai reikalavimai, įvertinant X teiginius dėl taršos (statybinėmis atliekomis, „srutomis“), ar nurodytoje teritorijoje neužterštas gruntas, atkreipiant dėmesį ir į žemės sklypui nustatytas žemės naudojimo sąlygas – apribojimus dėl paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos, paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos; nustatius pažeidimų, teisės aktų nustatyta tvarka spręsti klausimą dėl jų pašalinimo.

45.2. AAD yra aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdanči institucija, kuri pagal kompetenciją kontroliuoja fizinių ir juridinių asmenų veiklą, siekdama užtikrinti teisėtumą ir teisėtumą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityse (pažymos 22 punktas). AAD pareigūnai organizuoja ir vykdo prevencinę veiklą, kuria siekiama, kad fiziniai ir juridiniai asmenys laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą, reikalavimų, kontroliuoja, ar teisėtai, laikantis įstatymų ir kitų teisės aktų, fiziniai ir juridiniai asmenys naudoja žemės, žemės gelmių, paviršinių ir požeminių vandenių, aplinkos oro, augalijos, gyvūnijos bei kitus gamtos išteklius.

45.3. AAD pateikė informaciją apie atliktus patikrinimus, nustatytus pažeidimus ir veiksmus, kurių buvo imtasi, užtikrinant pažeidimų pašalinimą (pažymos 6.2 papunktis).

Be to, įgyvendinant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 52.6 papunktyje pateiktą rekomendaciją, buvo atsižvelgta ir į Seimo kontrolieriaus siūlymą, vadovaujantis neplaninių patikrinimų rotacijos principu, patikrinimą dėl galimų aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimų nurodytoje teritorijoje pavesti atlikti ne AAD VA TI pareigūnams, o kitoms valdyboms (pažymos 5 punktas).

46. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.2 papunktyje pateiktos Seimo kontrolieriaus rekomendacijos AAD buvo įvykdytos (pažymos 45.3 papunktis), todėl, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, šios tyrimo dalies aplinkybės dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.2 papunktyje pateiktos Seimo kontrolieriaus rekomendacijos nevykdymo nepasitvirtino.

Dėl galimai netinkamų VTPSI tarnautojų veiksmų, vykdant statybų valstybinės priežiūros funkciją

47. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

47.1. 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje buvo nurodyta, kad VTPSI Departamentas, vertindamas valstybinėje žemėje esančio sandėlio (un. Nr. <...>) kapitalinio remonto darbų teisėtumo klausimą, vadovavosi 2018 m. spalio 9 d. Sutikimu, kurio galiojimas buvo nutrauktas nuo 2019 m. gruodžio 23 d., o tuometis Seimo kontrolierius nustatė, jog šis dokumentas buvo išduotas neteisėtai (pažymos 4.9 papunktis).

47.2. VTPSI atsakinga už statybų valstybinę priežiūrą (pažymos 22 punktas).

47.3. 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje (pažymos 5 punktas) tuometis Seimo kontrolierius rekomendavo VTPSI, susipažinus su Pažymoje išdėstyta informacija, pakartotinai peržiūrėti klausimą dėl X skunde nurodytų statybų žemės sklype, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., ir šalia esančioje valstybinėje žemėje teisėtumo, įvertinant aplinkybes dėl neteisėto Sutikimo išdavimo, ir užtikrinti, kad, VTPSI rengiant atsakymus į asmenų kreipimusis, būtų laikomasi Viešojo administravimo įstatyme nustatyto objektyvumo principo.

47.4. Iš tyrimo metu gautos informacijos galima suprasti, kad 2021 m. birželio 30 d. ir

2022 m. rugpjūčio 17 d. VTPSI pareigūnai atliko patikrinimus, kurių metu, anot VTPSI, pakeitimų (lyginant su VTPSI Departamento pareigūnų 2020 m. sausio 23 d. atlikto patikrinimo metu nustatytomis aplinkybėmis) nenustatyta, jokie statybos darbai, kuriems būtų reikalingas privalomas statybų dokumentas, nevykdomi (pažymos 6.3 papunktis).

Reaguodama į Seimo kontrolieriaus 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.3.1 papunktyje pateiktą rekomendaciją, VTPSI pakartojo informaciją, kuri buvo teikta 2021 m. atliekamo tyrimo metu apie VTPSI Departamento pareigūnų 2020 m. sausio 23 d. atlikto patikrinimo metu nustatytas aplinkybes, t. y. sandėlio (unikalus Nr. <...>) valstybinėje žemėje kapitalinio remonto darbus, turint NŽT Skyriaus 2018 m. spalio 9 d. išduotą Sutikimą laikinai naudotis valstybine žeme statybos metu (pažymos 6.3.1 papunktis). Taigi, iš esmės klausimas dėl statybų teisėtumo, įvertinant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje išdėstytas aplinkybes dėl 2018 m. spalio 9 d. Sutikimo neteisėtumo ir fakto, kad šio dokumento galiojimas buvo nutrauktas jau 2019 m. gruodžio 23 d., nebuvo peržiūrėtas iš naujo.

47.5. Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį į tai, kad VTPSI nepagrįstai nurodė, jog 2018 m. spalio 9 d. Sutikimas galiojo iki 2021 m. spalio 9 d. (pažymos 6.3.1 papunktis), nes jau 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje tuometis Seimo kontrolierius atkreipė institucijų dėmesį, jog šio dokumento galiojimas buvo nutrauktas 2019 m. gruodžio 23 d., NŽT konstatavus, kad šis dokumentas iš viso negalėjo būti išduotas, nes nebuvo pateikti Sutikimo išdavimui privalomi dokumentai (pažymos 4.9 papunktis).

Seimo kontrolierei perdavus VTPSI X 2022 m. rugpjūčio 2 d. pateiktas nuotraukas (pažymos 2 punktas), iliustruojančias valstybinėje žemėje vykdomus statybos darbus, paprašius pateikti statybų valstybinės priežiūros patikrinimo atlikimo faktą patvirtinančius dokumentus (pažymos 6.3.3 papunktis), buvo gautas neigiamas atsakymas, t. y. suteikta informacija, kad patikrinimo atlikimo faktą patvirtinantis dokumentas nebuvo pildytas. Tuo tarpu viešojo administravimo subjektas, gavęs asmens skundą, turi inicijuoti administracinę procedūrą (pažymos 20 punktas).

47.6. Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį į tai, kad NŽT (pažymos 25 punktas) buvo konstatavusi, jog pastatų savininkams joks sutikimas (leidimas) vykdyti statybos, remonto darbus valstybinėje žemėje po 2018 m. spalio 9 d. Sutikimo galiojimo nuo 2019 m. gruodžio 23 d. nutraukimo nebuvo išduotas ir valstybinės žemės patikėtinis NŽT neturi duomenų, koku pagrindu nagrinėjamu atveju naudojamosi valstybine žeme (pažymos 11.1 papunktis).

47.7. NŽT tyrimo metu išsakė poziciją, kad atliekant kapitalinį pastato valstybinėje žemėje remontą valstybinės žemės patikėtinio sutikimas yra būtinas (pažymos 11.1 papunktis).

48. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, tenka konstatuoti, kad 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.3.1 papunktyje tuometinio Seimo kontrolieriaus pateikta rekomendacija VTPSI nebuvo įvykdyta, t. y. VTPSI neperžiūrėjo pozicijos dėl statybų valstybinėje žemėje teisėtumo, atsižvelgiant į 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje nurodytas aplinkybes dėl Sutikimo neteisėtumo, todėl, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, šios tyrimo dalies aplinkybės dėl VTPSI tarnautojų veiksmų, galimai netinkamai vykdant statybų valstybinės priežiūros funkciją, pasitvirtino.

Dėl NVSC tarnautojų neveikimo, nevykdant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.5 papunkčio rekomendacijos

49. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

49.1. 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.5 papunktyje Seimo kontrolierius rekomendavo NVSC spręsti klausimą dėl Pareiškėjo nurodytų teiginių, susijusių su šalia jo gyvenamojo namo, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., vykdomos veiklos keliamo triukšmo ir skleidžiamo dyzelino kvapo, patikrinimo (pažymos 5 punktas).

49.2. NVSC pavesta nagrinėti gyventojų skundus (prašymus) dėl ūkinėje komercinėje veikloje naudojamų stacionarių triukšmo šaltinių keliamo triukšmo atitikties Lietuvos higienos

normos HN 33:2011 nustatytiems reikalavimams bei vykdyti kvapų kontrolę gyvenamosios aplinkos ore teisės aktų nustatyta tvarka (pažymos 29 ir 40 punktai).

49.3. NVSC, informuodamas apie 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.5 papunktyje Seimo kontrolieriaus pateiktos rekomendacijos įgyvendinimą, pateikė 2021 m. birželio 9 d. raštą Nr. (01 4.80 Mr)2-91519 (pažymos 6.6 papunktis). X buvo informuotas apie galimybę atlikti patikrinimą dėl UAB „B“ vykdomos veiklos keliamo triukšmo ir skleidžiamo dyzelino kvapo, paaiškinant, kad NVSC Vilniaus departamentas teisės aktų nustatyta tvarka atliks vertinimą, ar įmonės veiklos keliamas triukšmas X gyvenamojoje aplinkoje neviršija Lietuvos higienos normos HN 33-2011 nustatytų ribinių dydžių, bei kvapų kontrolę tik, kai X pateiks triukšmo ir kvapų kontrolės vykdymui būtiną informaciją: kontaktinį telefoną ryšiui palaikyti, laiką, kada jaučiamas kvapas, kada jis intensyviausias, ir laiką, kada siūloma atlikti kvapo kontrolę, bei laiką, kada pageidaujama ir (ar) yra galimybė sudaryti sąlygas matavimui atlikti. Apie tai X buvo ne kartą priminta telefoninių pokalbių metu.

50. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.5 papunktyje Seimo kontrolieriaus pateikta rekomendacija NVSC nebuvo įvykdyta dėl objektyvių priežasčių (kvapų ir triukšmo kontrolės patikrinimo atlikimo klausimas nebuvo sprendžiamas, X nepateikus tyrimui būtinos informacijos), todėl, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, šios tyrimo dalies aplinkybės dėl NVSC tarnautojų neveikimo, nevykdant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.5 papunktyje pateiktos Seimo kontrolieriaus rekomendacijos, nepasitvirtino.

Dėl neefektyvios valstybinės žemės naudojimo kontrolės

51. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

51.1. Valstybinės žemės sklypo socialinė paskirtis yra ta, kad žemė būtų naudojama pagal nustatytą pagrindinę tikslinę jos naudojimo paskirtį ir teiktų visuomeninę naudą. Žemės santykiai turi būti tvarkomi, atsižvelgiant į įstatymuose įtvirtintus žemės nuosavybės, valdymo ir naudojimo teisių apsaugos, būtinybės žemę naudoti pagal pagrindinę tikslinę paskirtį ir kitus principus¹. Teisiniams santykiams dėl valstybinės žemės būdingas teisinis apibrėžtumas ir jų reglamentavimas grindžiamas valstybės turto tvarkymo viešosios teisės principu – sandoriai dėl valstybės turto turi būti sudaromi tik teisės aktų, reglamentuojančių disponavimą valstybės ir (ar) savivaldybių turto, nustatytais atvejais ir būdais – ir yra imperatyvus².

51.2. Pagal CK 6.551 str. 2 d., valstybinė žemė išnuomojama ne aukciono būdu, jeigu ji užstatyta fiziniams ar juridiniams asmenims nuosavybės teise priklausančiais ar jų nuomojamais pastatais, statiniais ar įrenginiais, taip pat kitais įstatymų numatytais atvejais. Ši CK nuostata detalizuojama Žemės įstatymo 9 str. 6 d. 1 p., kuriame nustatyta, kad valstybinė žemė išnuomojama be aukciono, jeigu ji užstatyta fiziniams ir juridiniams asmenims nuosavybės teise priklausančiais ar jų nuomojamais statiniais ar įrenginiais (išskyrus laikinuosius statinius, inžinerinius tinklus bei neturinčius aiškios funkcinės priklausomybės ar apibrėžto naudojimo arba ūkinės veiklos pobūdžio statinius, kurie tarnauja pagrindiniam statiniui ar įrenginiui arba jo priklausiniui). Žemės sklypai, užstatyti fizinių ar juridinių asmenų nuomojamais statiniais ar įrenginiais, išnuomojami tik šių statinių ar įrenginių nuomos terminui. Žemės sklypai išnuomojami teritorijų planavimo dokumentuose ar žemės valdos projektuose nustatyto dydžio, kuris būtinas statiniams ar įrenginiams eksploatuoti pagal Nekilnojamojo turto kadastrę įrašytą jų tiesioginę paskirtį. Nurodytu teisiniu reguliavimu siekiama perduoti valstybinės žemės sklypų naudojimosi teises, skirtas savininko turimų nuolatinių statinių ar įrenginių eksploatavimui įgyvendinti. Tai reiškia, kad asmens teisė nuomoti ar pirkti valstybinės žemės sklypą grindžiama jos realiu faktiniu naudojimu

¹ LAT 2018 m. balandžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-133-219/2018.

² LAT 2018 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-76-684/2018.

atitinkamam konkrečiam tikslui – turimiems nuolatiniais statiniais ar įrenginiais eksploatuoti³. Imperatyviųjų teisės normų, reglamentuojančių valstybinės žemės nuomos santykius, nesilaikymas sudaro prielaidas privatiems asmenims neteisėtai nuomotis valstybinę žemę lengvatinėmis sąlygomis ir išvengti realios (aukciono būdu nustatytos) kainos mokėjimo už nuomojamą valstybinę žemę, tokiu būdu nepagrįstai praturtėti visuomenės sąskaita, o tai aiškiai pažeidžia viešąjį interesą. Būtinųjų valstybinės žemės nuomos ne aukciono būdu sąlygų turi būti laikomasi ir nuomos sutarties galiojimo metu, kitaip būtų paneigta lengvatinio nuomos mokesčio paskirtis⁴.

Žemės sklypai išnuomojami teritorijų planavimo dokumentuose ar žemės valdos projektuose nustatyto dydžio, būtino statiniais ir įrenginiais eksploatuoti pagal nekilnojamojo turto kadastrę įrašytą jų tiesioginę paskirtį (pažymos 27 punktą).

Taigi, pastatų ir įrenginių savininkai (nuomininkai) turi įstatyme garantuotą teisę lengvatine (ne aukciono) tvarka išsinuomoti nuosavybės teise jiems priklausančiais ar jų nuomojamais pastatais užstatytą ir jų eksploatavimo tikslais naudojamą valstybinės žemės sklypą.

Pagrindinė valstybinės žemės nuomos ir pardavimo ne aukciono būdu sąlyga yra pastatų buvimas žemės sklype, o žemės naudojimas pagal nurodytą paskirtį siejamas su būtinumu eksploatuoti šiuos statinius. Dėl to nagrinėjant asmens prašymą išnuomoti, parduoti ne aukciono būdu valstybinės žemės sklypą, kuriame yra statinių ar įrenginių, prieš priimant sprendimą dėl valstybinės žemės nuomos (pardavimo) be aukciono, turi būti nustatyta, ar statinys arba įrenginys priklauso asmeniui nuosavybės teise ir yra įregistruotas Nekilnojamojo turto registre kaip atskiras objektas, ar jis gali funkcionuoti kaip atskiras objektas, ar jame gali būti vykdoma tam tikro ūkinio pobūdžio veikla, ar šis objektas yra tokios būklės, kad jį galima būtų eksploatuoti pagal tiesioginę paskirtį, įrašytą Nekilnojamojo turto kadastrę, t. y. ar žemės sklypas gali būti ir bus naudojamas jame esančiam statiniui ar įrenginiui eksploatuoti. Be to, turi būti nustatyta, ar asmuo, pateikęs prašymą nuomoti ar pirkti valstybinės žemės sklypą be aukciono, naudojasi šiuo žemės sklypu ir eksploatuoja jame esantį statinį (įrenginį), t. y. vykdo šiame statinyje (įrenginyje) Nekilnojamojo turto kadastrę nurodytą veiklą. Lemiamą reikšmę turi ne sklype esančių statinių teisinio registravimo duomenys, bet faktinės situacijos vertinimas, todėl kiekvienu atveju svarbu įvertinti ir tai, ar žemės sklype vykdoma veikla susijusi su esančio statinio naudojimu, ar numatoma toliau plėtoti šią ar kitokią veiklą. Asmens teisė nuomoti ar pirkti valstybinės žemės sklypą grindžiama jo realiu faktiniu naudojimu atitinkamam tikslui – turimiems nuolatiniais statiniais ar įrenginiais eksploatuoti.

Teisės normos, nustatančios statinių savininko teisę nuomoti statiniais eksploatuoti reikalingą valstybinės žemės sklypą lengvatine – ne aukciono – tvarka, šio asmens naudai suvaržo žemės savininko, t. y. valstybės, teisę disponuoti žeme kitais, efektyvesniais, būdais, teikiančiais valstybei didžiausią naudą⁵. Dėl to ši teisė suteikiama tik esant įstatyme nustatytoms sąlygoms. Asmeniui prašant išnuomoti valstybinės žemės sklypą ne aukciono būdu, valstybės įgaliota institucija, atsakinga už valstybinės žemės nuomą, privalo kiekvienu konkrečiu atveju tikrinti, ar toks asmuo atitinka įstatymo nustatytus privalomus reikalavimus ir turi teisę prašomu būdu išsinuomoti žemės sklypą, ir priklausomai nuo nustatytų aplinkybių sudaryti arba atsisakyti sudaryti žemės nuomos sutartį (pažymos 27 punktą).

Valstybinės žemės sklype esančio statinio galimybės naudoti pagal paskirtį nustatymas bei valstybinės žemės sklypo dydžio, reikalingo statiniais eksploatuoti, nustatymas reglamentuotas Kitos paskirties valstybinės žemės sklypų, parduodamų ar išnuomojamų ne aukciono būdu, administravimo metodikoje (pažymos 37 punktą).

51.3. Pažymėtina, kad jau 2021 m. rugsėjo 15 d. teismo Sprendime (pažymos 8.1 papunktis) buvo konstatuota, jog Č. S. ir A. S. nuosavybės teise turimi pastatai, kurių unikalūs Nr. <...> (karvidė), <...> (veršidė), <...> (karvidė) ir <...> (karvidė), <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., yra neprižiūrimi ir kelia pavojų žmonių gyvybei, sveikatai bei aplinkai. Šis pavojus nebuvo pašalintas per Savivaldybės administracijos nustatytus terminus. Todėl Č. S. ir A. S. teismo 2021 m. rugsėjo

³ LAT 2015 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-640/2015.

⁴ LAT 2018 m. balandžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-133-219/2018.

⁵ LAT 2023 m. sausio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-51-701/2023.

15 d. Sprendimu buvo įpareigoti dalį statinių suremontuoti, rekonstruoti arba nugriauti, o dalį pastatų išregistruoti iš Nekilnojamojo turto registro.

Teismas 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendime atkreipė dėmesį į Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 47 straipsnio nuostatas, kuriomis vadovaujantis, statinių naudotojai privalo laikytis normatyviniuose statybos techniniuose dokumentuose ar normatyviniuose statinio saugos ir paskirties dokumentuose nustatytą statinio naudojimo ir priežiūros reikalavimų, kad būtų išlaikytos statinio (jo dalių, inžinerinių sistemų) savybės, atitinkančios Reglamente (ES) Nr. 305/2011 nustatytus esminius statinių reikalavimus, suremontuoti, rekonstruoti arba nugriauti statinius, jeigu tolesnis jų naudojimas kelia pavojų žmonių gyvybėms, sveikatai ar aplinkai.

51.4. Č. S. ir A. S. prašymu teismo 2023 m. kovo 10 d. Nutartimi atidėjus terminą teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo įvykdymui (pažymos 8.3 papunktis), konstatavus, kad valstybinės žemės statinių eksploatacijai reikalingo sklypo formavimo procedūros sprendžiamos valstybinėse institucijose, teismo 2023 m. lapkričio 8 d. Nutartimi tai daryti pakartotinai buvo atsisakyta (pažymos 8.4 papunktis), konstatavus, kad aplinkybės, jog teisės aktų nustatyta tvarka sklypas neformuojamas ir statiniai nėra registruojami sklype, nėra kliūtis įvykdyti teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą. Tačiau ši teismo nutartis buvo apskūsta (pažymos 8.5 papunktis), todėl Savivaldybės administracija negali imtis priverstinių teismo įpareigojimų vykdymo priemonių dėl statinių nugriovimo, kol nėra priimtas galutinis teismo sprendimas byloje.

51.5. Nors teismo 2023 m. kovo 10 d. Nutartimi buvo atidėtas teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo vykdymas, argumentavus tuo, kad sprendžiamas statinių, kurie minimi teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendime, eksploatacijai reikalingos valstybinės žemės sklypo formavimo klausimas, rengiant Pertvarkymo projektą šio dokumento rengimo procesas buvo nutrauktas, NŽT atsisakius išduoti reikalavimus Pertvarkymo projekto rengimui.

51.6. Be to, pagal Registrų centro Seimo kontrolierei pateiktą informaciją, Pastatų savininkas nėra pašalinęs jam siūstuose sprendimuose nurodytų aplinkybių, trukdančių išregistruoti nekilnojamuosius daiktus iš Nekilnojamojo turto registro (pažymos 8 punktas).

51.7. Iš tyrimo metu nagrinėtų dokumentų matyti, kad Č. S. ir A. S. nuosavybės teise registruotų pastatų eksploatacijai nurodytas skirtingas valstybinės žemės plotas:

51.7.1. NŽT Skyriaus 2018 m. spalio 9 d. išduotu Sutikimu Pastatų savininkui buvo suteikta teisė laikinai naudotis 20017 kv. m. dydžio valstybinės žemės dalimi Vilniaus r. sav., <...> sen., <...> k. 2018 m. spalio 9 d. Sutikimo galiojimas 2019 m. gruodžio 23 d. buvo nutrauktas.

51.7.2. Savivaldybės administracijos pateiktais duomenimis, Pastatų savininkui suformuota 2020 metų Valstybinės žemės nuomos mokesčio apskaičiavimo deklaracija buvo anuliuota.

51.8. Valstybinės žemės sklypų, užstatytų statiniais ar įrenginiais ir naudojamų šiems statiniams ir įrenginiams eksploatuoti, pardavimas ir nuoma be aukciono reglamentuotas Naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos taisyklėse (pažymos 33 punktas), nustatant bendruosius užstatytos valstybinės žemės sklypo formavimo pardavimui ir nuomai principus.

Kriterijai, kuriais remiantis būtų galima objektyviai įvertinti valstybinės žemės sklypo dydį, atsižvelgiant į jame esančių statinių eksploataciją, buvo nustatyti Taisyklių nuostatas detalizuojančioje Kitos paskirties valstybinės žemės sklypų, parduodamų ar išnuomojamų ne aukciono būdu, administravimo metodikoje (toliau – Metodika; pažymos 37 punktas). Taigi, užstatytos valstybinės žemės tinkamumą nuomai ir pardavimui be aukciono bei statinių eksploatacijai reikalingus užstatytos valstybinės žemės dydžius apsprendžia Metodika.

51.9. Pagal Žemės įstatymo nuostatas, valstybinės žemės sklypai išnuomojami tik tokio dydžio, kuris būtinas valstybinėje žemėje esančiam privačios nuosavybės teise priklausančiam statiniui ar įrenginiui eksploatuoti pagal tiesioginę jo paskirtį (pažymos 27 punktas).

Imperatyviųjų teisės normų, reglamentuojančių valstybinės žemės nuomos santykius, nesilaikymas sudaro prielaidas privatiems asmenims neteisėtai nuomotis valstybinę žemę lengvatinėmis sąlygomis ir išvengti realios (aukciono būdu nustatytos) kainos mokėjimo už nuomojamą valstybinę žemę, tokiu būdu nepagrįstai praturtėti visuomenės sąskaita, o tai aiškiai pažeidžia viešąjį interesą. Būtinųjų valstybinės žemės nuomos be aukciono sąlygų turi būti

laikomasi ir nuomos sutarties galiojimo metu, kitaip būtų paneigta lengvatinio nuomos mokesčio paskirtis⁶.

52. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad susidarė situacija, kai:

- valstybinėje žemėje yra registruoti statiniai, kurių faktiškai valstybinėje žemėje nebėra;
- nesuformuotas valstybinės žemės, reikalingos likusių Č. S. ir A. S. nuosavybės teise priklausančių statinių eksploatacijai, sklypas;
- NŽT neturi duomenų, kokių pagrindų naudojamosi valstybine žeme;
- valstybinė žemė, kurioje yra Č. S. ir A. S. nuosavybės teise priklausantys statiniai, nėra suformuota sklypu, nemokami mokesčiai už naudojimąsi žeme, neaiškus valstybinės žemės, reikalingos faktiškai egzistuojančių ir tinkamų naudoti statinių eksploatacijai, dydis;
- pradėtas Pertvarkymo projekto, kuriuo turėjo būti suformuotas valstybinės žemės sklypas, reikalingas statinių eksploatacijai, rengimo procesas buvo nutrauktas (sustabdytas), NŽT Skyriui neišdavus reikalavimų Pertvarkymo projekto rengimui;
- NŽT konstatavo, kad nėra galimybės statinių savininkus įpareigoti spręsti klausimą dėl žemės, reikalingos statinių eksploatacijai, sklypo suformavimo.

53. Nors teismo 2023 m. kovo 10 d. Nutartimi buvo atidėtas teismo 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo vykdymas, argumentavus tuo, kad sprendžiamas statinių, kurie minimi 2021 m. rugsėjo 15 d. Sprendime, eksploatacijai reikalingos valstybinės žemės sklypo formavimo klausimas, rengiant Pertvarkymo projektą (pažymos 6.4 papunktis), šio dokumento rengimo procesas buvo nutrauktas, NŽT atsisakius išduoti reikalavimus Pertvarkymo projekto rengimui (pažymos 10.3 papunktis).

54. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad valstybinės žemės, kurioje yra registruoti nugriauti statiniai ir statiniai, kurie netinkami naudojimui, naudojimo valstybinė kontrolė buvo atliekama neefektyviai, todėl, vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, tyrimo pradžioje iškelta prielaida dėl galimai netinkamos valstybinės žemės naudojimo kontrolės funkcijos pasitvirtino.

Dėl teisės į sveiką aplinką

55. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos aspektus:

55.1. Tyrimo metu X ir raštu, ir telefoninių pokalbių metu ne kartą informavo apie sunkiasvorių transporto priemonių šalia jo namų valdos, <...>, <...> k., Vilniaus rajone, keliamą triukšmą, kas neigiamai veikia jo gyvenimo kokybę ir pažeidžia teisę į sveiką aplinką (pažymos 3–4 punktai).

55.2. Šioje išvadų dalyje aktualus sunkiasvorių transporto priemonių keliamo triukšmo (net ir naktimis) klausimas.

55.3. Aplinkosaugininkai, reaguodami į 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje pateiktas tuomečio Seimo kontrolieriaus rekomendacijas, atlikę patikrinimus, buvo užfiksavę sunkiasvorių transporto priemonių laikymą valstybinėje žemėje, tačiau vėliau konstatavo, kad pažeidimai buvo pašalinti.

55.4. Policija, reaguodama į 2021 m. gegužės 3 d. Pažymoje pateiktas rekomendacijas, paneigė teiginį dėl neteisėtos komercinės ūkinės veiklos nurodytoje teritorijoje vykdymo (pažymos 6.1 papunktis).

55.5. VMI pateiktais duomenimis, 2023 m. rugsėjo 5 d. operatyvinio patikrinimo metu nenustatytas komercinės ūkinės veiklos valstybinėje žemėje šalia X namų valdos vykdymo faktas (pažymos 9.2 papunktis). VMI nustatė, kad UAB „B“, turinti licenciją verstis krovinių vežimu vidaus maršrutais bei esanti atliekų tvarkytoja Atliekų tvarkytojų valstybės registre, yra sudariusi nuomos sutartį su Č. S. dėl žemės sklypo, <...>, <...> k., Vilniaus rajone.

⁶ LAT 2018 m. balandžio 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-133-219/2018.

Be to, VMI pažymėjo, kad Č. S. priklausančiame žemės sklype patikrinimo metu stovėjo UAB „C“ sunkvežimiai (pažymos 9.2 papunktis).

55.6. Nors institucijos nepatvirtino X teiginio dėl neteisėtos ūkinės komercinės veiklos valstybinėje žemėje šalia X namų valdos, <...>, <...> k., Vilniaus r., vykdymo (pažymos 55.4 papunktis), sąlygos sunkiasvorių transporto priemonių judėjimui šalia namų valdos ir naktimis yra (pažymos 55.5 papunktis). Tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, patvirtinančių, kad X būtų informuotas, koku būdu ir kuo vadovaujantis turėtų būti sprendžiama šalia jo namų valdos sunkiasvorio transporto naktimis keliamo triukšmo pašalinimo problema (pažymos 3 punktas).

55.7. Motorines transporto priemones ir kitus judančius mechanizmus, skleidžiančius triukšmą, įstatymų leidėjas yra įvardinęs judriais triukšmo šaltiniais (pažymos 30 punktas). Triukšmo šaltinių valdytojai privalo laikytis nustatytų triukšmo ribinių dydžių ir užtikrinti, kad naudojamų įrenginių, inžinerinių statinių ir sistemų, vykdomos ūkinės veiklos ir jos lemiamo triukšmo lygis neviršytų vietovei, kurioje naudojami triukšmo šaltiniai, nustatytų triukšmo ribinių dydžių.

Transporto triukšmas yra viena didžiausių aplinkos problemų apgyvendintose teritorijose. Įvairiuose moksliniuose darbuose nuolatos nagrinėjama triukšmo tematika ir įvairių apsaugos nuo triukšmo priemonių efektyvumo klausimai. Transporto srautuose ypač išsiskiria sunkiasvoris transportas, kurio skleidžiamo žemo dažnio triukšmo lygiai paprastai didžiausi transporto priemonėms įsibėgėjant. Didelė problema yra tai, kad žemo dažnio triukšmo slopinimas šaltinyje yra gana riboti dėl fizikinės žemo dažnio triukšmo bangų prigimties. Žemo dažnio triukšmo mažinimas tiek transporto priemonių įsibėgėjimo metu, tiek esant nusistovėjusiam režimui įvairiomis techninėmis priemonėmis yra komplikuoatas dėl fizikinės žemės dažnio triukšmo prigimties. Autotransporto keliamo žemo dažnio triukšmo egzistavimo problemą patvirtina Robertso bei kitų autorių atlikto palyginamojo tyrimo duomenys.⁷

55.8. Aiškindamas teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, Europos Žmogaus Teisių Teismas ne vienoje byloje konstatavo, kad tokie veiksniai: tarša, triukšmas, kvapai ir pan. gali taip paveikti žmonių gerovę ir trukdyti mėgautis jų privačiu gyvenimu ir būstu, kad jų teisės, numatytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje, bus pažeistos⁸.

55.9. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje nustatyta, kad kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas (pažymos 14 punktas).

56. Pagal Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 6 punktą ir 17 straipsnio 4 dalį, tyrimo metu paaiškėjus, kad skunde nurodytos aplinkybės nagrinėtinos kitoje institucijoje, tyrimas nutraukiamas (pažymos 19 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad klausimas dėl sunkiasvorių transporto priemonių keliamo triukšmo nagrinėtinas kitose institucijose, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, šios dalies tyrimas nutrauktinas.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

57. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia, kad teiginys dėl 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.1 papunkčio rekomendacijos nevykdymo nepasitvirtino.

58. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia, kad teiginys dėl AAD tarnautojų neveikimo, nevykdant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.2 papunkčio rekomendacijos, nepasitvirtino.

⁷ https://zua.vdu.lt/wp-content/uploads/2019/02/21-24_Bareikis_I_sekc_35.pdf

⁸ Aplinkos apsauga žmogaus teisių kontekste, Indrė Žvaigždienė, ISSN 1392-1274. Teisė 2011 78, 158 psl.

59. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia, kad teiginiai dėl VTPSI tarnautojų veiksmų, galimai netinkamai vykdant statybų valstybinės priežiūros funkciją, pasitvirtino.

60. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia, kad teiginiai dėl NVSC tarnautojų neveikimo, nevykdant 2021 m. gegužės 3 d. Pažymos 56.5 papunkčio rekomendacijos, nepasitvirtino.

61. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia, kad prielaidos dėl neefektyvios valstybinės žemės naudojimo kontrolės pažymoje nurodytu aspektu pasitvirtino.

62. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia tyrimo dalį dėl teisės į sveiką aplinką nutraukti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

63. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 6, 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė rekomenduoja:

63.1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai:

63.1.1. pateikti išvadą: ar galimas neatlygintinas valstybinės žemės naudojimas statinių eksploatacijai; ar galimas statinio kapitalinio remonto darbų valstybinėje žemėje vykdymas, neturint valstybinės žemės patikėtinio sutikimo;

63.1.2. pavesti statybos valstybinę priežiūrą vykdančiai VTPSI atlikti patikrinimą dėl statybų valstybinėje žemėje prie žemės sklypo, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., teisėtumo;

63.1.3. surasti efektyvų problemos (neatlygintino valstybinės žemės (nenustatius naudojamo valstybinės žemės ploto) naudojimo, be valstybinės žemės patikėtinio sutikimo vykdant joje sandėlio (kadastro Nr. <...>) kapitalinio remonto darbus) sprendimo susiklosčiusioje situacijoje būdą, išsiaiškinant, kokie konkretūs veiksmai, kieno iniciatyva ir kokia tvarka, kuo vadovaujantis turėtų būti atlikti, užtikrinant atsakingo valdymo principo įgyvendinimą (pažymos 16 ir 41 punktai) ir viešąjį interesą, kad valstybinė žemė būtų naudojama efektyviai, neštų naudą visuomenei (pažymos 51 punktas);

63.2. Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos:

63.2.1. spręsti klausimą dėl pakartotinio statybų valstybinės priežiūros patikrinimo žemės sklype, <...>, <...> k., <...> sen., Vilniaus r. sav., ir šalia esančioje valstybinėje žemėje teisėtumo atlikimo, atsižvelgiant į šio tyrimo metu NŽT pateiktą informaciją, kad nesuformuotoje atskiru žemės sklypu valstybinėje žemėje esančių pastatų kapitalinio ir paprastojo remonto vykdymas galimas tik, gavus atskirą valstybinės žemės patikėtinio sutikimą (pažymos 11.1 papunktis), ir kad nagrinėjamu atveju toks sutikimas pastatų savininkams Č. S. ir A. S. nebuvo išduotas, nuo 2019 m. gruodžio 23 d. panaikinus 2018 m. spalio 9 d. Sutikimo galiojimą (pažymos 11.6 papunktis);

63.2.2. užtikrinti, kad ateityje atliekant statybų valstybinės priežiūros kontrolės funkciją, patikrinimo eiga ir nustatytos aplinkybės būtų fiksuojamos dokumentuose, nepažeidžiant viešojo administravimo subjektams privalomo objektyvumo ir teisėtumo principų (pažymos 21 punktas);

63.3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai – pateikti išvadą, kokie konkretūs veiksmai, kieno iniciatyva ir kokia tvarka, kuo vadovaujantis turėtų būti atlikti, kad sunkiasvorių transporto priemonių keliamas triukšmas nepažeistų šalia gyvenančių asmenų teisių į privatų ir šeimos gyvenimą, užtikrinant Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8

straipsnio nuostatų įgyvendinimą (pažymos 14 ir 55 punktai).

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė